

บทที่ 4

วิเคราะห์ผลการดำเนินงาน

การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานในบทนี้ มีลำดับในการวิเคราะห์ดังนี้ ระหว่างเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 1-4 กับข้อมูลรวม 4 เขตโทรศัพท์ภาคเหนือ ระหว่างข้อมูลรวมของฝ่ายโทรศัพท์ภาคเหนือ (6 ส่วนงาน) กับข้อมูลรวมขององค์กรโทรศัพท์ฯ (39 ฝ่าย) และระหว่างข้อมูลรวมขององค์กรโทรศัพท์ฯ กับข้อมูลรวมของบริษัท ทีทีแอนด์ทีฯ

ขั้นตอนในการวิเคราะห์ จะทำการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 1-4 โดยใช้ข้อมูลจากงบทดลอง ระหว่างปี 2539-2543 ของแต่ละเขตโทรศัพท์ฯ ที่เรียกพิมพ์จากระบบ SAP โดยไม่รวมงบทดลองของส่วนงานสนับสนุนอีก 2 ส่วนงานที่ไม่มีรายได้แต่มีค่าใช้จ่ายประจำ แล้วทำการศึกษาตามขั้นตอนดังนี้

1. จัดทำงบกำไรขาดทุน และงบดุล เป็นแต่ละเขตโทรศัพท์ฯ ในแต่ละปีให้สอดคล้องตามรูปแบบของงบกำไรขาดทุน และงบดุลขององค์กรโทรศัพท์ฯ เท่าที่เขตโทรศัพท์ฯ มีรายการบัญชี

2. นำข้อมูลจากงบกำไรขาดทุนและงบดุล ของแต่ละเขตโทรศัพท์ฯ มาวิเคราะห์โดยใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้ คือ

- 2.1 การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบ
- 2.2 การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน

3. เนื่องจากองค์กรโทรศัพท์ฯ ยังไม่มีนโยบายที่จะจัดทำงบการเงินลงถึงระดับเขต หรือฝ่ายโทรศัพท์ฯ เพราะมีข้อจำกัดด้านการบันทึกข้อมูลสินทรัพย์ หนี้สิน ทุน รายได้และค่าใช้จ่ายในบางรายการ ลงถึงแต่ละเขตโทรศัพท์ฯ ได้อย่างครบถ้วน งบการเงินที่จัดทำเพื่อการศึกษารุ่นนี้จึงแสดงผลการดำเนินงานได้ในระดับหนึ่ง และมีบางรายการที่ข้อบัญญัติไม่เหมือนของหน่วยงานเอกชนทั่วไป ผู้ศึกษาจึงมีคำอธิบายแต่ละรายการดังนี้

- 3.1 สินทรัพย์ ประกอบด้วย

- 3.1.1 สินทรัพย์หมุนเวียน

- เงินสดและเงินฝากธนาคาร เป็นยอดตามทีแต่ละส่วนงาน มีใช้หมุนเวียนตามวงเงินที่ได้รับอนุมัติ ซึ่งเมื่อจ่ายค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ไปในระดับหนึ่ง ก็จะทำการขอโอนชดเชยเพื่อให้มีเงินหมุนเวียนใช้ต่อไป ส่วนเงินสดที่ได้รับชำระเป็นค่าบริการต่าง ๆ ใน

แต่ละวัน สำนักงานบริการโทรศัพท์จะนำเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของสำนักงานใหญ่ที่กรุงเทพฯ เพื่อให้ฝ่ายการบัญชีและฝ่ายการเงินและงบประมาณนำไปบริหารจัดการต่อไป

- ลูกหนี้การค้า จากการออกใบแจ้งหนี้เรียกเก็บเงินค่าใช้บริการต่าง ๆ ยกเว้นค่าใช้บริการ โทรศัพท์สาธารณะชนิดหยอดเหรียญซึ่งเป็นรายได้เงินสด
- พัสดुकงเหลือ เป็นพัสดุ (อะไหล่อุปกรณ์) สำหรับงานให้บริการและซ่อมแซมบำรุงรักษาโทรศัพท์ และพัสดุกงสำนักงาน (เครื่องเขียนแบบพิมพ์) โดยเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 1 และ 4 มีการบริหารจัดการแบบคลังพัสดุ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการใช้งาน แต่ก็ยังมีพัสดุบางรายการที่ผู้ใช้ต้องเบิกจากคลังส่วนกลาง ส่วนคลังเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 2 และ 3 เป็นการบริหารแบบ base-stock จึงมีพัสดุเพียงเล็กน้อย

3.1.2 สินทรัพย์ถาวร ได้แก่ ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์สำหรับให้บริการโทรศัพท์กับสินทรัพย์สำหรับงานสนับสนุน ยอดที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปีมาจากการตั้งงบประมาณประจำปี จากงานโครงการต่าง ๆ และเป็นทรัพย์สินบริจาคม แต่ก็ยังมีสินทรัพย์บางส่วนที่เป็นโครงข่ายหลัก (main route) ที่เชื่อมโยงระหว่างจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ บันทึกเป็นสินทรัพย์ของส่วนงานกลาง

3.2 หนี้สิน ประกอบด้วย

3.2.1 หนี้สินหมุนเวียน

- เจ้าหนี้การค้า จากการจัดซื้อ/จัดจ้าง ที่แต่ละส่วนงานดำเนินการตามวงเงินที่ได้รับมอบอำนาจในแต่ละระดับ ในขณะที่การจัดซื้อ/จัดจ้างพัสดุบางประเภทหรือที่เป็นโครงการใหญ่ ๆ ดำเนินการโดยส่วนกลาง
- หนี้สินหมุนเวียนอื่น ๆ ได้แก่ ภาษีขาย ภาษีหัก ณ ที่จ่าย ที่ยังไม่นำส่งกรมสรรพากร

3.2.2 หนี้สินระยะยาว เป็นเงินประกันการใช้โทรศัพท์ซึ่งองค์การโทรศัพท์ฯ เรียกเก็บจากผู้ที่ยกติดตั้งโทรศัพท์พื้นฐาน เลขหมายละ 3,000.- บาท ส่วนเงินกู้ยืมระยะยาวเพื่อการลงทุนนั้น ดำเนินการโดยส่วนกลาง บันทึกต้นทุนทางการเงินเป็นค่าใช้จ่ายในงบการเงินขององค์การโทรศัพท์ฯ

3.3 ทุน ประกอบด้วย

3.3.1 บัญชีระหว่างกัน เกิดจากการบันทึกบัญชีต่างเขตธุรกิจ (เขตโทรศัพท์ฯ) ระหว่างด้านเดบิตกับด้านเครดิต เช่น การเบิกพัสดุจากคลังพัสดุอื่น การบันทึกค่าใช้จ่ายโดยใช้งบประมาณของส่วนงานอื่น การโอนเงินระหว่างส่วนกลางกับเขตโทรศัพท์ฯ ฯลฯ ดังนั้น งบทดลองของเขตโทรศัพท์ฯ หนึ่ง อาจมีบัญชีระหว่างกันเป็นยอดเดบิต ในขณะที่

อีกเขตโทรศัพท์ฯ เป็นยอดเครดิต แต่เมื่อนำมารวมในภาพรวมขององค์การโทรศัพท์ฯ บัญชีระหว่างกันนี้จะมียอดเป็นศูนย์ เหตุที่มาปรากฏที่ส่วนของทุน เนื่องจากมีการกำหนดโครงสร้างรหัสบัญชีเป็นหมวด 4xxxx (หมวดทุน) ซึ่งเป็นบัญชีที่ทำให้บดบังของแต่ละเขตโทรศัพท์ฯ ได้ยอดดุล

3.3.2 ส่วนเกินทุนจากการรับบริจาค¹⁹ เป็นอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ทุกประเภท รวมทั้งเงินที่มีผู้บริจาคหรือมอบให้องค์การโทรศัพท์ฯ

3.3.3 กำไรสะสมที่ยังไม่จัดสรร เกิดจากกำไร/ขาดทุนสุทธิที่แต่ละเขตโทรศัพท์ฯ ทำได้ในแต่ละปี แล้วสะสมยอดทั้งหมดเป็นกำไรสะสมในปีต่อ ๆ ไป ในขณะที่การนำเงินส่งกระทรวงการคลัง²⁰ การจ่ายโบนัสพนักงาน และการหักสำรองต่าง ๆ ดำเนินการโดยส่วนกลาง และบันทึกบัญชีในภาพรวมขององค์การโทรศัพท์ฯ ทั้งนี้กำไรสุทธิที่เกิดขึ้นที่เขตโทรศัพท์ฯ ในแต่ละปีเป็นเพียงตัวเลขในทางบัญชีเท่านั้น ไม่ได้นำไปใช้ในการประเมินผลงานหรือนำส่งเงินให้สำนักงานใหญ่แต่อย่างใด

3.4 รายได้ ประกอบด้วย

3.4.1 รายได้จากการให้บริการโทรศัพท์ ได้แก่ รายได้จากการให้บริการโทรศัพท์พื้นฐาน โทรศัพท์สาธารณะ โทรศัพท์เคลื่อนที่ (ระบบ 470 MHz.) และรายได้จากการจำหน่ายบัตรโทรศัพท์ ได้แก่ PIN Phone และ TOT Card ที่ดำเนินการโดยเขตโทรศัพท์ฯ ไม่รวมรายได้ที่เป็นส่วนแบ่งจากบริษัทร่วมการงานซึ่งบันทึกที่ส่วนกลาง สำหรับรายได้จากการจำหน่ายบัตรโทรศัพท์ตามนโยบายการบัญชีขององค์การโทรศัพท์ฯ บันทึกบัญชีเป็นรายได้เมื่อมีการจำหน่าย

3.4.2 รายได้อื่น ๆ เป็นรายได้ที่ไม่ได้เกิดจากการให้บริการโทรศัพท์ โดยตรง ได้แก่ ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร เงินชดเชยค่าทรัพย์สินเสียหาย ค่าปรับจากการผิดสัญญา ฯลฯ

3.5 ค่าใช้จ่าย เป็นค่าใช้จ่ายทางตรงของพนักงานในสังกัดแต่ละส่วนงาน และค่าใช้จ่ายสำหรับการดำเนินงานภายในแต่ละส่วนงานเท่านั้น ประกอบด้วย

¹⁹ ทรัพย์สินบริจาค ตามข้อบังคับ ทศท.ว่าด้วยทรัพย์สินบริจาค พ.ศ. 2539 หมายความว่า อสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ทุกประเภทที่มีผู้บริจาคหรือมอบให้ รวมทั้งเงินที่มีผู้บริจาคให้ ทศท. หรือทรัพย์สินที่ผู้ลงทุนยกให้ ทศท. เมื่อได้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว แต่ไม่รวมถึงทรัพย์สินที่ได้มาจากการร่วมการงาน การร่วมลงทุน หรือจากข้อผูกพันหรือสัญญา

²⁰ ตามระเบียบว่าด้วยการบัญชีและการเงินของรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2520 ข้อ 27 กำหนดให้รัฐวิสาหกิจนำเงินกำไรหรือเงินอื่นใด ส่งเป็นรายได้แผ่นดิน ในปี 2539 เป็นต้นมา ทศท. นำส่งร้อยละ 50 ของกำไรสุทธิ

3.5.1 ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานทั่วไป ได้แก่ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงาน ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะ ค่าเช่าที่ดิน อาคาร อุปกรณ์ ค่าเช่าพาดสายโทรศัพท์ที่ต้องจ่ายให้การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ค่าโฆษณาประชาสัมพันธ์ ค่าจ้างดูแลสถานที่ ค่าจ้างงานด้านเอกสาร ค่าสาธารณูปโภค ค่าวัสดุสำนักงาน ค่าวัสดุภัณฑ์²¹ และค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด แต่ไม่รวมค่าเช่าคาวเทียมสำหรับบริการโทรศัพท์สาธารณะทางไกลชนบท (เครื่องละ 10,000 บาท ต่อเดือน) และค่าใช้จ่ายคลื่นความถี่ที่ต้องจ่ายให้แก่กรมไปรษณีย์โทรเลข ฯลฯ ซึ่งบันทึกเป็นค่าใช้จ่ายของฝ่ายสนับสนุนในสำนักงานใหญ่

3.5.2 ค่าใช้จ่ายในการให้บริการโทรศัพท์และซ่อมแซมบำรุงรักษา ได้แก่ ค่าวัสดุอุปกรณ์ ค่าจ้างเหมาซ่อม ส่วนแบ่งผู้ดูแลโทรศัพท์สาธารณะ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ปฏิบัติงานให้บริการโทรศัพท์และซ่อมแซมบำรุงรักษาต่างพื้นที่ ค่าแรงและสวัสดิการของพนักงานด้านช่างที่ป็นส่วนจากค่าใช้จ่ายในการบริหารงานทั่วไป

3.5.3 ค่าเสื่อมราคา เป็นค่าเสื่อมราคาอาคารและอุปกรณ์ ที่บันทึกเป็นสินทรัพย์ของแต่ละส่วนงาน โดยฝ่ายการบัญชีเป็นผู้ประมวลค่าเสื่อมราคาทุกสิ้นเดือน

3.5.4 ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่ไม่ได้เกิดจากการให้บริการโทรศัพท์โดยตรง ได้แก่ ขาดทุนจากการเสื่อมค่าของพัสดุในคลัง ขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์/พัสดุเลิกใช้งาน ค่าใช้จ่ายของปีงบประมาณก่อน (สำหรับการปรับปรุงบัญชี) ฯลฯ

เนื่องจากการดำเนินงานขององค์กรโทรศัพท์ฯ เป็นกิจการให้บริการจึงไม่มี ต้นทุนขายมีแต่ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และเพื่อให้เป็นการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานที่เป็นรูปแบบเดียวกันทุกเขตโทรศัพท์ฯ ผู้ศึกษาจึงใช้กำไรจากการดำเนินงานอันเกิดจากรายได้หักด้วยค่าใช้จ่ายตามรายการข้างต้นสำหรับวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน

วิเคราะห์ผลการดำเนินงานรายเขตโทรศัพท์ รายละเอียดการวิเคราะห์ 4 ส่วนงาน มีดังนี้

1. เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 1 (พื้นที่ให้บริการในจังหวัด เชียงใหม่ ลำพูน แม่ฮ่องสอน และเชียงราย) จากข้อมูลในงบการเงิน ของเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 1 ในภาคผนวกหน้า 102 - 105 สามารถนำมาวิเคราะห์ผลการดำเนินงานได้ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบ โดยใช้ข้อมูลจากงบการเงิน 5 ปี สามารถแยกการวิเคราะห์เป็น 2 ส่วน ได้แก่

1.1.1 การวิเคราะห์โดยวิธีย่อส่วนตามแนวคิด

²¹ ตามนโยบายทางการบัญชี ทศท. วัสดุภัณฑ์ หมายถึง สินทรัพย์ที่มีอายุการใช้งานมากกว่า 1 ปี และมีราคาต่อหน่วยไม่เกิน 30,000 บาท บันทึกในปีที่ซื้อ แล้วทำทะเบียนคุมยอดไว้

1) งบดุล

ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์งบดุลแบบย่อส่วนตามแนวดิ่ง - เจตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 1

รายการ	ปี 2539	ปี 2540	ปี 2541	ปี 2542	ปี 2543	เฉลี่ย
สินทรัพย์						
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	0.44	0.79	1.02	0.47	0.39	0.62
ลูกหนี้การค้า	8.78	6.86	10.25	8.03	5.71	7.93
ลูกหนี้อื่น ๆ	0.01	0.01	0.08	0.05	0.04	0.04
พัสดุดังเหลือ	3.72	3.72	3.73	1.94	1.31	2.88
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	0.03	0.12	0.02	0.02	0.01	0.04
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	12.98	11.50	15.10	10.51	7.46	11.50
ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ (สุทธิ)	87.02	88.50	84.90	89.49	92.54	88.50
รวมสินทรัพย์	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
หนี้สินและทุน						
เงินเบิกเกินบัญชีธนาคาร	0.31	0.29	0.53	0.50	0.31	0.39
เจ้าหนี้การค้า	0.72	1.20	0.72	0.59	0.58	0.76
เจ้าหนี้อื่น	0.02	0.14	0.06	0.03	0.02	0.05
ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	0.17	0.61	0.29	0.14	0.08	0.26
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	0.74	1.83	3.16	3.07	3.00	2.36
รวมหนี้สินหมุนเวียน	1.96	4.07	4.76	4.33	3.99	3.82
เงินประกันการใช้โทรศัพท์	8.11	7.74	7.47	6.85	6.83	7.40
หนี้สินระยะยาว	8.11	7.74	7.47	6.85	6.83	7.40
บัญชีระหว่างกัน	64.73	43.55	18.77	10.13	10.55	29.55
ส่วนเกินทุนจากการรับบริจาค	0.11	0.11	5.03	11.68	10.62	5.51
กำไรสะสมที่ยังไม่จัดสรร	25.09	44.53	63.97	67.01	68.01	53.72
รวมทุน	89.93	88.19	87.77	88.82	89.18	88.78
รวมหนี้สินและทุน	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา : จากงบทดลองนำมาจัดทำงบดุลแล้วคำนวณย่อส่วน

จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนการลงทุนในสินทรัพย์ ระหว่างปี 2539 – 2543 พบว่า มีการลงทุนในสินทรัพย์ถาวร อันได้แก่ ที่ดินอาคารและอุปกรณ์ ด้วยสัดส่วนที่สูงที่สุดคือ ร้อยละ 87.02 , 88.50 , 84.90 , 89.49 และ 92.54 ตามลำดับในแต่ละปี ค่าเฉลี่ยคือร้อยละ 88.50 ที่เหลือเป็นสินทรัพย์หมุนเวียนในสัดส่วนร้อยละ 12.98 , 11.50 , 15.10 , 10.51 และ 7.46 ค่าเฉลี่ยคือร้อยละ 11.50 ส่วนทางด้านหนี้สินและทุน เป็นส่วนของทุนร้อยละ 89.93 , 88.19 , 87.77 , 88.82 และ 89.18 ค่าเฉลี่ยคือร้อยละ 88.78 ที่เหลือเป็นหนี้สินหมุนเวียน ในสัดส่วนร้อยละ 1.96 , 4.07 , 4.76 , 4.33 และ 3.99 ค่าเฉลี่ยคือร้อยละ 3.82 และหนี้สินระยะยาว จากบัญชีเงินประกันการใช้โทรศัพท์ ร้อยละ 8.11 , 7.74 , 7.47 , 6.85 และ 6.83 ค่าเฉลี่ยคือร้อยละ 7.40

ปี 2543 มีการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรในอัตราสูงสุดเป็นร้อยละ 92.54 ส่วนในปี 2541 มีอัตราร้อยละของสินทรัพย์หมุนเวียนสูงที่สุดจากบัญชีลูกหนี้การค้าและพัสดुकงเหลือ ในด้านหนี้สินหมุนเวียนเป็นบัญชีหนี้สินหมุนเวียนอื่นมากที่สุด เป็นภาษีขายที่ยังไม่ถึงกำหนดนำส่งกรมสรรพากรมียอดเพิ่มขึ้นตามรายได้ที่เพิ่มในแต่ละปี

เมื่อดูสัดส่วนของทุน พบว่า ส่วนเกินทุนจากการรับบริจาคมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นระหว่างปี 2541 – 2543 เช่นเดียวกับบัญชีกำไรสะสมที่ยังไม่จัดสรร ซึ่งมีอัตราร้อยละเพิ่มขึ้นจากกำไรจากการดำเนินงานที่เขตโทรศัพท์ฯ ทำได้ในแต่ละปี จะเห็นว่าในช่วง 2 ปีหลัง มีอัตราเพิ่มไม่มากนักสอดคล้องกับสัดส่วนของสินทรัพย์ถาวรที่ค่อนข้างสูง จึงเกิดค่าเสื่อมราคาและมีผลต่อกำไรจากการดำเนินงาน

๑/๐๙
๖๕๗
พ ๓๒๓ ก

C. 8

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2) งบกำไรขาดทุน

ตารางที่ 3 แสดงการวิเคราะห์งบกำไรขาดทุนแบบย่อส่วนตามแนวดิ่ง - เขตโทรศัพท์ภาค
เหนือที่ 1

รายการ	ปี 2539	ปี 2540	ปี 2541	ปี 2542	ปี 2543	เฉลี่ย
รายได้จากการให้บริการ โทรศัพท์	99.76	99.60	98.15	99.39	99.72	99.32
รายได้อื่น	0.24	0.40	1.85	0.61	0.28	0.68
รวมรายได้	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานทั่วไป	17.33	20.60	17.22	20.69	20.65	19.30
ค่าใช้จ่ายในการให้บริการ โทรศัพท์ และซ่อมแซมบำรุงรักษา	3.96	4.27	4.06	4.90	6.88	4.81
ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์	20.01	20.61	20.73	31.99	37.57	26.18
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	1.95	0.97	1.69	1.00	2.69	1.66
รวมค่าใช้จ่าย	43.25	46.45	43.70	58.58	67.79	51.95
กำไร(ขาดทุน) สุทธิ	56.75	53.55	56.30	41.42	32.21	48.05

ที่มา: จากงบทดลองนำมาจัดทำงบกำไรขาดทุนแล้วคำนวณย่อส่วน

จากตารางที่ 3 เมื่อพิจารณาผลการดำเนินงานพบว่า มีรายได้จากการให้บริการ โทรศัพท์เฉลี่ยร้อยละ 99.32 ที่เหลือเป็นรายได้อื่นๆ รายได้อื่นในปี 2541 มีสัดส่วนสูงที่สุด เนื่องจากมีรายได้อื่นที่มีและไม่มีการมีมูลค่าเพิ่ม และ รายได้อื่นของปีงบประมาณก่อน รวมประมาณ 24.36 ล้านบาท ส่วนในด้านค่าใช้จ่ายเมื่อ เปรียบเทียบกับรายได้รวม แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ใหญ่ๆ เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย คือค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ มีอัตราร้อยละแต่ละปีเท่ากับ 20.01, 20.61, 20.73, 31.99 และ 37.57 ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยคือร้อยละ 26.18 รายการนี้มียอดสูง ขึ้นทุกปีจากการขยายการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรสำหรับให้บริการโทรศัพท์ ค่าใช้จ่าย กลุ่มที่ สอง คือ ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานทั่วไป มีอัตราร้อยละแต่ละปีเท่ากับ 17.33, 20.60, 17.22, 20.69 และ 20.65 ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยคือ ร้อยละ 19.30 ส่วนที่เพิ่มในปี 2540 เป็นค่าใช้จ่าย เกี่ยวกับพนักงาน ค่าเช่าพาดสาย ที่ต้องจ่ายให้การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ซึ่งมีการปรับอัตราใหม่ใน ปีนี้ ส่วนค่าใช้จ่ายกลุ่มที่สาม คือ ค่าใช้จ่ายในการให้บริการ โทรศัพท์และซ่อมแซมบำรุงรักษา มีอัตราร้อยละแต่ละปีเท่ากับ 3.96, 4.27, 4.06, 4.90 และ 6.88 ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยคือร้อยละ 4.81 ส่วนที่เพิ่มขึ้นทุกปีนั้นเป็นค่าวัสดุอุปกรณ์ (วัสดุในการให้บริการและซ่อมแซมบำรุงรักษา โทรศัพท์) ส่วนปี 2543 เป็นค่าวัสดุอุปกรณ์ และค่าซ่อมแซมถนนทางขึ้นสถานีโทรคมนาคม

นอกจากนี้ยังมีค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่ได้เกิดจากการให้บริการโทรศัพท์ มีอัตรา ร้อยละแต่ละปีเท่ากับ 1.95 , 0.97 , 1.69 , 1.00 , และ 2.69 ตามลำดับ ค่าเฉลี่ย คือ 1.66 ยอดที่สูง ในปี 2543 เป็นขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์และพัสดุเลิกใช้งาน 17.78 ล้านบาท

เมื่อเปรียบเทียบรายได้กับค่าใช้จ่าย เพื่อหาค่าไรจากการดำเนินงาน พบว่าค่าไร จากการดำเนินงานมีแนวโน้มลดลง เหลือเพียงอัตราร้อยละแต่ละปีเท่ากับ 56.75, 53.55, 56.30, 41.41 และ 32.20 ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยคือร้อยละ 48.04 เหตุที่กำไรลดลง เนื่องจากมีการ ลงทุนในสินทรัพย์ถาวรเพิ่มขึ้น มีผลให้ค่าเสื่อมราคาเพิ่มขึ้นตาม โดยเฉพาะในปี 2542 และ 2543 และค่าวัสดุอุปกรณ์ในการให้บริการ โทรศัพท์และซ่อมแซมบำรุงรักษาเพิ่มขึ้นทุกปีตาม จำนวนเลขหมายที่ให้บริการเพิ่มขึ้น เนื่องจากค่าวัสดุอุปกรณ์และค่าแรงในการติดตั้ง โทรศัพท์ พื้นฐานนั้นบันทึกเป็นค่าใช้จ่าย ในขณะที่ต้นทุนในการขยายโครงข่ายบันทึกเป็นสินทรัพย์ถาวร

1.1.2 การวิเคราะห์โดยวิธีอัตราร้อยละของแนวโน้ม

1) งบดุล เป็นการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์ หนี้สินและทุนโดยเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้า ตัวอย่างการคำนวณ คือ

$$\text{การเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์ปี 2541} = \frac{\text{สินทรัพย์ปี 2541} - \text{สินทรัพย์ปี 2540}}{\text{สินทรัพย์ปี 2540}} \times 100$$

ตารางที่ 4 แสดงการวิเคราะห์หั่งบคูลวิธีอัตราร้อยละของปีฐานเคลื่อนที่ - เขตโทรศัพท์ภาค
เหนือที่ 1

หน่วย : พันบาท

รายการ	ปี 2539	ปี 2540	ปี 2541	ปี 2542	ปี 2543
สินทรัพย์หมุนเวียน	422,131	398,343	564,047	456,134	364,400
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	(5.64)	41.60	(19.13)	(20.11)
สินทรัพย์ถาวร	2,830,734	3,053,626	3,172,020	3,885,303	4,521,465
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	7.87	3.88	22.49	16.37
รวมสินทรัพย์	3,252,865	3,451,969	3,736,067	4,341,437	4,885,865
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	6.12	8.23	16.20	12.54
หนี้สินหมุนเวียน	63,954	140,506	178,295	187,888	194,999
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	119.69	26.89	5.38	3.78
หนี้สินระยะยาว	263,671	267,158	278,638	297,405	333,665
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	1.32	4.29	6.73	12.19
ทุน	2,925,240	3,044,305	3,279,134	3,856,144	4,357,201
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	4.07	7.71	17.60	12.99
รวมหนี้สินและทุน	3,252,865	3,451,969	3,736,067	4,341,437	4,885,865
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	6.12	8.23	16.20	12.54

ที่มา : จากการคำนวณ ตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่าคิดลบ

จากตารางที่ 4 พบว่า สินทรัพย์รวมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี เมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้า และเป็นการเพิ่มในสัดส่วนที่มากขึ้น โดยเฉพาะในปี 2542 เพิ่มมากที่สุดถึงร้อยละ 16.20 รองลงมาคือปี 2543 เพิ่มขึ้นจากปี 2542 ถึงร้อยละ 12.54 เมื่อพิจารณาประเภทของสินทรัพย์ที่เพิ่ม ส่วนใหญ่เป็นสินทรัพย์ถาวร คือ ที่ดินอาคารและอุปกรณ์ โดยในปี 2542 มียอดเพิ่มรวม 713 ล้านบาท เป็นการเพิ่มขึ้นของอุปกรณ์ระบบสื่อสารโทรคมนาคม รองลงมาคือ อุปกรณ์ระบบการกำลัง ส่วนในปี 2543 มียอดเพิ่มรวม 636 ล้านบาท เป็นการเพิ่มขึ้นของอุปกรณ์ระบบสื่อสารโทรคมนาคมเช่นกัน รองลงมาคือระบบชุมสาย ส่วนสินทรัพย์หมุนเวียน ในปี 2541 มียอดรวมมากที่สุดจากบัญชีลูกหนี้การค้าเพิ่มจากปี 2540 สูงถึง 146 ล้านบาท ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นการปรับปรุงบันทึกที่รายได้ค่าเช่ากลุ่มสายและวงจรย้อนหลัง รองลงมาคือ เงินสดและเงินฝากธนาคาร และพัสดุดังเหลือ ส่วนปีต่อ ๆ มาสินทรัพย์หมุนเวียนมียอดลดลงทุกรายการ เนื่องจากรายได้ลดลง

ส่วนด้านหนี้สินและทุนนั้น ส่วนของทุนเพิ่มในอัตราที่มากขึ้นทุกปี ด้วยยอดกำไร ที่ทำได้ในแต่ละปี และบัญชีส่วนเกินทุนจากการรับบริจาคโดยในปี 2542 มีอัตราเพิ่มของ ทรัพย์สินบริจาคมากที่สุด เป็นอุปกรณ์ของสถานีวิทยุโทรศัพท์สาธารณะทางไกลชนบทผ่าน ดาวเทียมที่เอกชนลงทุนแล้วยกให้องค์การโทรศัพท์ฯ เริ่มตั้งแต่ปี 2541 และเพิ่มมากที่สุดในปี 2542 ส่วนยอดหนี้สินหมุนเวียนมีการเพิ่มขึ้นทุกปีเมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้า จากบัญชี เจ้าหนี้การค้า และภาษีขายที่ยังไม่นำส่งกรมสรรพากร ส่วนหนี้สินระยะยาวนั้นเป็นเงินประกัน การใช้โทรศัพท์เพิ่มขึ้นทุกปีตามจำนวนเลขหมายที่ติดตั้ง

2) งบกำไรขาดทุน เป็นการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของ รายได้และค่าใช้จ่าย เมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้า ตัวอย่างการคำนวณ คือ

$$\text{การเปลี่ยนแปลงของรายได้ปี 2541} = \frac{\text{รายได้ปี 2541} - \text{รายได้ปี 2540}}{\text{รายได้ปี 2540}} \times 100$$

ตารางที่ 5 แสดงการวิเคราะห์งบกำไรขาดทุนวิธีอัตราร้อยละของปีฐาน เคลื่อนที่ - เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 1

หน่วย : พันบาท

รายการ	ปี 2539	ปี 2540	ปี 2541	ปี 2542	ปี 2543
รายได้รวม	1,347,113	1,346,128	1,515,058	1,253,849	1,284,518
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	(0.07)	12.55	(17.24)	2.45
คชจ.บริหารงานทั่วไป	233,454	277,266	260,912	259,450	265,284
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	18.77	(5.90)	(0.56)	2.25
คชจ.ให้บริการ โทรศัพท์ และซ่อมแซมบำรุงรักษา	53,317	57,456	61,528	61,453	88,408
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	7.76	7.09	(0.12)	43.86
ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์	269,538	277,491	314,060	401,136	482,629
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	2.95	13.18	27.73	20.32
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	26,332	13,025	25,630	12,558	34,602
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	(50.54)	96.78	(51.00)	175.54
ค่าใช้จ่ายรวม	582,641	625,238	662,130	734,597	870,923
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	7.31	5.90	10.94	18.55
กำไร (ขาดทุน) สุทธิ	764,472	720,890	852,928	519,252	413,595
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	(5.70)	18.32	(39.12)	(20.35)

ที่มา : จากการคำนวณ

จากตารางที่ 5 พบว่า รายได้จากการให้บริการโทรศัพท์ในช่วง 5 ปี มีลักษณะผันผวนเมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้า ในปี 2541 มีรายได้เพิ่มมากที่สุด และยอดเงินรวมสูงสุดจากการปรับปรุงรับรู้รายได้ย้อนหลัง ส่วนในระหว่างปี 2540 – 2542 มีรายได้ที่ลดลง คือ ค่าบริการโทรศัพท์ทางไกล เนื่องจากการแข่งขันค่อนข้างสูงของบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ของเอกชน ส่วนรายได้ค่าบริการโทรศัพท์สาธารณะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี เพราะยังเป็นที่ต้องการของประชาชน จึงต้องขยายจุดติดตั้งเพิ่ม ปี 2543 รายได้เพิ่มเล็กน้อยจากบริการเกือบทุกรายการ ยกเว้นค่าเช่าคู่สายและวงจรซึ่งลดลงมาก เนื่องจากการปรับลดอัตราค่าเช่าตั้งแต่ปี 2541 และลูกค้ามีการคืนเลขหมายเพราะปัญหาเศรษฐกิจ

ส่วนในด้านค่าใช้จ่ายรวม มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของรายได้ ในปี 2542 รายได้ลดลงมากถึงร้อยละ 17.24 แต่ค่าใช้จ่ายเพิ่มมากถึงร้อยละ 10.94 เมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้า ปี 2541 จึงเป็นปีที่มีรายได้มากที่สุด เนื่องจากการบันทึกรับรู้รายได้ย้อนหลัง ส่วนปี 2540 รายได้ลดลงแต่ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารงานทั่วไป จากรายละเอียดข้อมูลพบว่า เป็นค่าใช้จ่ายในการพัฒนาบุคลากร และค่าเช่าพาดสายโทรศัพท์ซึ่งมีการปรับอัตราสูงขึ้น ส่วนปี 2542 และ ปี 2543 เป็นปีที่ประสิทธิภาพในการบริหารงานลดลง เนื่องจากรายได้ลดลงแต่ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในปี 2543 เป็นปีที่มีผลการดำเนินงานต่ำที่สุด เพราะมีค่าใช้จ่ายมากที่สุดในทุก ๆ รายการ รวมถึงค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น บัญชีขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์และพัสดุหลังใช้งาน ในขณะที่รายได้ลดลงจากปีก่อน ๆ หน้า

1.2 การวิเคราะห์โดยวิธีอัตราส่วนทางการเงิน เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสองรายการของงบการเงินที่สนใจ เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ ของรายการว่า ความสัมพันธ์มีความเหมาะสมหรือไม่ และเพื่อบอกได้ว่า ฐานะของกิจการตามที่แสดงในงบการเงินชี้ให้เห็นอะไรบ้าง เช่น การหมุนเวียนของสินค้างเหลือซึ่งถึงคุณภาพของการบริหารสินค้างเหลือ อัตราส่วนการเก็บหนี้และการชำระหนี้จะชี้ถึงความสามารถในการบริหารหนี้ เป็นต้น

ตารางที่ 6 แสดงการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน - เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 1

อัตราส่วน	2539	2540	2541	2542	2543	เฉลี่ย
1.อัตราส่วนแสดงสภาพคล่อง (เท่า)						
- อัตราส่วนทุนหมุนเวียน	6.60	2.84	3.16	2.43	1.87	2.88
- อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว	4.71	1.92	2.38	1.98	1.54	2.18
2.อัตราส่วนแสดงสมรรถภาพในการดำเนินงาน						
- ระยะเวลาเฉลี่ยในการเก็บหนี้ (วัน)	84	78	85	127	109	95
- อัตราการหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ (รอบ)	11.11	10.76	11.10	11.16	17.36	12.49
- อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร (เท่า)	0.47	0.44	0.47	0.32	0.28	0.38
- อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (เท่า)	0.41	0.39	0.40	0.29	0.26	0.34
3.อัตราส่วนแสดงสภาพเสี่ยง (%)						
- อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์	10.07	11.81	12.23	11.18	10.82	11.22
4.อัตราส่วนแสดงสมรรถภาพในการหากำไร (%)						
- อัตราผลตอบแทนต่อค่าขาย	56.89	53.77	57.36	41.67	32.29	48.83
- อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม	23.50	20.88	22.83	11.96	8.47	16.63

ที่มา : จากการคำนวณ

จากตารางที่ 6 วิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ได้ ดังนี้

1.2.1 อัตราส่วนแสดงสภาพคล่อง พบว่า เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 1 มีอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเฉลี่ยเป็น 2.88 เท่า ปี 2543 มีอัตราส่วนต่ำที่สุดเพียง 1.87 ส่วน อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว (คือสินทรัพย์หมุนเวียนหักรายการพัสดุดังเหลือ) มีแนวโน้มลดลงเช่นกัน ค่าเฉลี่ยคือ 2.18 เท่า ในปี 2539 มีสภาพคล่องสูงที่สุด ส่วนปี 2543 มีสภาพคล่องต่ำที่สุด แต่ก็ยังมากกว่า 1 จึงไม่มีปัญหาการขาดเงินในการชำระหนี้สินหมุนเวียน เนื่องจากหนี้สินที่มียอดค่อนข้างสูงคือเงินประกันการใช้โทรศัพท์ ซึ่งแยกออกจากหนี้สินหมุนเวียน แม้เป็นภาระหนี้สินที่ต้องจ่ายคืนให้แก่ลูกค้าทันทีที่มีการยกเลิกการใช้โทรศัพท์ (โดยไม่ค้างชำระค่าบริการ) แต่ในสภาพความเป็นจริง ลูกค้าไม่ได้แจ้งยกเลิกพร้อมกันเป็นจำนวนมาก ๆ และจากสถิติการยกเลิกการใช้โทรศัพท์พื้นฐานในปี 2543²² มีประมาณ 170 เลขหมายต่อเดือน ซึ่งวงเงินที่จะคืนให้แก่ลูกค้าในแต่ละเดือนจึงไม่เกิน 0.51 ล้านบาท และมากกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนเลขหมายที่ยกเลิกเกิดจากมีหนี้ค้างชำระมากกว่าเงินประกันแล้ว

²² จากรายงานผลการดำเนินงานของฝ่ายโทรศัพท์ภาคเหนือประจำเดือน กันยายน 2543

1.2.2 อัตราส่วนแสดงสมรรถภาพในการดำเนินงาน เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 1 มีระยะเวลาเฉลี่ยในการเก็บหนี้ เฉลี่ย 5 ปีอยู่ที่ 95 วัน ในปี 2540 เก็บหนี้ได้เร็วที่สุด (78 วัน) ในขณะที่ปี 2542 เก็บหนี้ได้ช้าที่สุด (127 วัน) เนื่องจากรายได้ลดลง แต่ลูกหนี้เพิ่มขึ้น เพราะไปเฉลี่ยกับลูกหนี้ปี 2541 ซึ่งมียอดมากที่สุด ส่วนการหมุนเวียนของเงินลงทุนในพัสดุ เฉลี่ย 12 รอบ สามารถสร้างยอดขายได้ปีละประมาณ 11 รอบ ยกเว้นในปี 2543 ทำได้สูงที่สุดคือ 17 รอบ เนื่องจากปีนี้มีพัสดุน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร พบว่ามีการใช้ที่ไม่เต็มประสิทธิภาพ สามารถนำสินทรัพย์ถาวรไปสร้างยอดขายเฉลี่ยได้เพียง 0.38 เท่า โดยเฉพาะในปี 2542 และปี 2543 มีอัตราส่วนที่ต่ำมากเพราะขยายการลงทุนมาก แต่สามารถสร้างรายได้ได้น้อยกว่า 3 ปีแรก และอัตรากการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวมก็ค่อนข้างต่ำเช่นกัน เฉลี่ยอยู่ที่ 0.34 เท่า สะท้อนถึงประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ถาวร และสินทรัพย์หมุนเวียน

1.2.3 อัตราส่วนแสดงสภาพเสี่ยง พบว่า เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 1 มีความเสี่ยงต่ำมาก คือ มีหนี้สินเฉลี่ยเป็นเพียง ร้อยละ 11.22 ของ สินทรัพย์ เนื่องจากการก่อภาระหนี้สินจำนวนมาก ๆ ทำโดยส่วนกลาง เขตโทรศัพท์ฯ มีเพียงหนี้สินหมุนเวียนและภาระหนี้จากเงินประกันการใช้โทรศัพท์ จึงไม่มีหนี้สินจากเงินกู้ยืมทั้งระยะสั้นและระยะยาว

1.2.4 อัตราส่วนแสดงสมรรถภาพในการหากำไร พบว่า เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 1 สามารถสร้างกำไรจากการดำเนินงานได้ประมาณร้อยละ 48.83 ของยอดขาย แต่ถ้าพิจารณาเป็นรายปี พบว่า มีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ โดยเฉพาะปี 2542 และ 2543 เนื่องจากการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรค่อนข้างสูงมีผลต่อค่าเสื่อมราคา และมีค่าใช้จ่ายซ่อมแซม/บำรุงรักษาเพิ่มขึ้นกำไรจากการดำเนินงานจึงต่ำลง เช่นเดียวกับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวมที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ร้อยละ 16.63 ซึ่งค่อนข้างต่ำ ด้วยสาเหตุเดียวกัน

สรุป จากการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 1 ระหว่างปี 2539 – ปี 2543 พบว่ามีการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี 2542 ซึ่งมียอดเพิ่มมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 22.49 เป็นเงิน 713 ล้านบาท แต่รายได้รวมในปีนี้ก็กลับมียอดต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับปีอื่น ๆ จึงไม่เป็นไปตามสัดส่วนของการขยายการลงทุน เมื่อมีสินทรัพย์ถาวรมากผลที่ตามคือค่าเสื่อมราคา นอกจากนี้สินทรัพย์ที่มีอยู่เดิมก็มีการล้าสมัย เพราะเทคโนโลยีด้านโทรคมนาคมเปลี่ยนแปลงเร็วมาก ทำให้เกิดขาดทุนจากการเสื่อมค่าของพัสดุและการตัดจำหน่ายสินทรัพย์เลิกใช้งาน อัตราการหมุนเวียนเฉลี่ยของสินทรัพย์ถาวรและสินทรัพย์รวมมีเพียง 0.38 และ 0.34 เท่า ตามลำดับ ส่วนระยะเวลาในการเก็บหนี้โดยเฉลี่ย 95 วัน ใช้เวลาในการเก็บหนี้

ตารางที่ 7 แสดงการวิเคราะห์ห้วงดุลแบบย่อส่วนตามแนวคิด – เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 2
(ต่อ)

รายการ	ปี 2539	ปี 2540	ปี 2541	ปี 2542	ปี 2543	เฉลี่ย
หนี้สินและทุน						
เงินเบิกเกินบัญชีธนาคาร	0.45	0.36	0.56	0.34	0.32	0.41
เจ้าหนี้การค้า	0.12	0.76	0.24	0.01	0.01	0.23
เจ้าหนี้อื่น	0.01	0.05	0.17	0.07	0.02	0.06
ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	0.16	0.67	0.19	0.32	0.05	0.28
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	0.60	1.01	1.97	1.95	1.81	1.47
รวมหนี้สินหมุนเวียน	1.34	2.85	3.13	2.69	2.21	2.44
เงินประกันการใช้โทรศัพท์	6.40	6.42	6.68	6.59	6.00	6.42
รวมหนี้สินระยะยาว	6.40	6.42	6.68	6.59	6.00	6.42
บัญชีระหว่างกัน	76.10	65.26	53.46	46.62	54.01	59.09
ส่วนเกินทุนจากการรับบริจาค	0.00	0.03	2.99	9.95	8.06	4.21
กำไรสะสมที่ยังไม่จัดสรร	16.16	25.44	33.74	34.15	29.72	27.84
รวมทุน	92.26	90.73	90.19	90.72	91.79	91.14
รวมหนี้สินและทุน	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

จากตารางที่ 7 เมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนการลงทุนในสินทรัพย์ พบว่า มีการลงทุนในสินทรัพย์ถาวร อันได้แก่ ที่ดินอาคารและอุปกรณ์ ด้วยสัดส่วนที่สูงที่สุด คือ ร้อยละ 90.78 , 90.12 , 89.13, 92.32 และ 94.79 ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยคือ ร้อยละ 91.43 ที่เหลือเป็นสินทรัพย์หมุนเวียน ในสัดส่วนร้อยละ 9.22 , 9.88 , 10.87 , 7.68 และ 5.21 ตามลำดับในแต่ละปี ค่าเฉลี่ยคือร้อยละ 8.57 ส่วนทางด้านหนี้สินและทุน เป็นส่วนของทุนร้อยละ 92.26 , 90.73 , 90.19 , 90.72 และ 91.79 ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยคือร้อยละ 91.14 ที่เหลือเป็นหนี้สินหมุนเวียนในสัดส่วนร้อยละ 1.34 , 2.85 , 3.13 , 2.69 และ 2.21 ค่าเฉลี่ยคือร้อยละ 2.44 และเป็นหนี้สินระยะยาว จากเงินประกันการใช้โทรศัพท์ ร้อยละ 6.40, 6.42, 6.68, 6.59 และ 6.00 ค่าเฉลี่ยคือ ร้อยละ 6.42

เมื่อดูสัดส่วนของสินทรัพย์ถาวร พบว่าในปี 2543 มีอัตราสูงที่สุดเป็นร้อยละ 94.79 ของสินทรัพย์รวมเกิดจากการลงทุนเพื่อขยายและปรับปรุงการให้บริการโทรศัพท์ ส่วนสินทรัพย์หมุนเวียนรายการที่มีมากที่สุด คือ ลูกหนี้การค้าจากการให้บริการโทรศัพท์ มีสัดส่วนเฉลี่ย

ร้อยละ 6.35 ในปี 2541 มียอดสูงที่สุด ส่วนหนึ่งมาจากการบันทึกรายได้ย้อนหลัง ส่วนลูกหนี้ ในปีต่อมา มีสัดส่วนลดลง ทั้งที่มีรายได้เพิ่มขึ้น อาจมาจากการรับชำระเงินหรือมีการปรับปรุงลด ยอดลูกหนี้ สินทรัพย์รองลงไปอีก 1 รายการ คือ พัสดुकงเหลือ มีสัดส่วนร้อยละ 1.90, 1.91, 1.16, 1.20 และ 0.69 ค่าเฉลี่ยคือ ร้อยละ 1.37 เป็นพัสดุ (อะไหล่อุปกรณ์) ในการให้บริการและซ่อมแซมบำรุงรักษาเท่านั้น เนื่องจากเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 2 เป็นคลังย่อย (base – stock)

ส่วนทางด้านหนี้สินนั้น มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นทุกปีจากบัญชีหนี้สินหมุนเวียนอื่น อันได้แก่ ภาษีขายที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระและภาษีมูลค่าเพิ่ม ส่วนหนี้สินระยะยาวนั้น มีเพียง 1 รายการ คือ เงินประกันการใช้โทรศัพท์ เมื่อดูสัดส่วนของทุน พบว่า บัญชีกำไรสะสมมี แนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปีแล้วกลับลดลงในปี 2543 เนื่องจากเป็นปีที่กำไรลดลง จากการขยายการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรทำให้มีค่าเสื่อมราคาสูงขึ้น สำหรับบัญชีส่วนเกินทุนจากการรับบริจาค มีสัดส่วนสูงขึ้นในระหว่างปี 2541 - 2543 ส่วนใหญ่เป็นอุปกรณ์สถานีวิทยุโทรศัพท์สาธารณะ ทางไกลชนบทผ่านดาวเทียมเช่นเดียวกับเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 1

2) งบกำไรขาดทุน

ตารางที่ 8 แสดงการวิเคราะห์งบกำไรขาดทุนแบบย่อส่วนตามแนวดิ่ง – เขตโทรศัพท์ภาคเหนือ
ที่ 2

รายการ	ปี 2539	ปี 2540	ปี 2541	ปี 2542	ปี 2543	เฉลี่ย
รายได้จากการให้บริการโทรศัพท์	99.88	99.75	97.80	99.60	99.70	99.35
รายได้อื่น	0.12	0.25	2.20	0.40	0.30	0.65
รวมรายได้	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานทั่วไป	28.30	35.32	30.46	29.32	27.58	30.20
ค่าใช้จ่ายในการให้บริการโทรศัพท์ และซ่อมแซมบำรุงรักษา	5.01	6.13	7.61	8.95	11.77	7.89
ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์	26.68	28.07	27.71	36.47	43.64	32.51
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	(1.60)	0.39	1.37	4.32	3.60	1.62
รวมค่าใช้จ่าย	58.39	69.91	67.15	79.06	86.59	72.22
กำไร(ขาดทุน) สุทธิ	41.61	30.09	32.85	20.94	13.41	27.78

ที่มา จากงบทดลองนำมาจัดทำงบกำไรขาดทุน แล้วคำนวณย่อส่วน

จากตารางที่ 8 เมื่อพิจารณาผลการดำเนินงานพบว่า มีรายได้จากการให้บริการ โทรศัพท์ เฉลี่ยร้อยละ 99.35 ที่เหลือเป็นรายได้อื่น ๆ ส่วนในด้านค่าใช้จ่ายเมื่อเปรียบเทียบกับ รายได้รวม แบ่งเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย คือ ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ มี อัตราร้อยละแต่ละปีเท่ากับ 26.68 , 28.07 , 27.71 , 36.47 และ 43.64 ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยคือร้อยละ 32.51 รายการนี้มียอดสูงขึ้นทุกปี โดยเฉพาะในปี 2542 และ 2543 จากการขยายการลงทุน ในสินทรัพย์ถาวรสำหรับให้บริการ โทรศัพท์ ค่าใช้จ่ายกลุ่มที่สอง คือ ค่าใช้จ่ายในการบริหาร งานทั่วไป มีอัตราร้อยละแต่ละปีเท่ากับ 28.30 , 35.32 , 30.46 , 29.32 และ 27.58 ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยคือร้อยละ 30.20 ส่วนที่เพิ่มขึ้นในปี 2540 นั้นเป็นค่าเช่าพาดสายของ การไฟฟ้าส่วน ภูมิภาค ซึ่งมีการปรับอัตราค่าเช่าเพิ่มขึ้น และบัญชีค่าจ้างอื่น ๆ ส่วนในปีต่อ ๆ มาค่าใช้จ่ายใน การบริหารงานทั่วไปมีแนวโน้มลดลงโดยส่วนที่ลดนั้นเป็นค่าเช่า ค่าจ้างและค่าวัสดุภัณฑ์ลดตาม มาตรการประหยัดงบประมาณ ส่วนค่าใช้จ่ายในกลุ่มที่สามคือ ค่าใช้จ่ายในการให้บริการ โทรศัพท์และซ่อมแซมบำรุงรักษา มีอัตราร้อยละแต่ละปีเท่ากับ 5.01, 6.13, 7.61, 8.95 และ 11.77 ตามลำดับ ค่าเฉลี่ย คือ ร้อยละ 7.89 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี จากค่าวัสดุอุปกรณ์ (พัสดุ ในการให้บริการ โทรศัพท์) และค่าจ้างเหมาซ่อมแซม โดยเฉพาะในปี 2543 มีรายการซ่อมแซม ถนนทางขึ้นสถานีทวนสัญญาณในพื้นที่จังหวัด ลำปาง แพร่ และน่าน ประมาณ 20 ล้านบาท นอกจากนี้ยังมีค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่ได้เกิดจากการให้บริการ โทรศัพท์ ในปี 2542 มีบัญชีขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์เลิกใช้งานประมาณ 15 ล้านบาท

เมื่อเปรียบเทียบรายได้กับค่าใช้จ่าย เพื่อหาค่าไรสุทธิจากการดำเนินงาน พบว่า ค่าไรสุทธิมีแนวโน้มลดลงอย่างมากในทุก ๆ ปี ดังนี้ ร้อยละ 41.61 , 30.09 , 32.85 , 20.94 และ 13.41 ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยคือร้อยละ 27.78 เหตุที่กำไรลดลงเนื่องจากการขยายการลงทุนใน สินทรัพย์ถาวรมากขึ้นมีผลให้ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์เพิ่มขึ้นตาม นอกจากนี้ยังมีค่าใช้จ่ายในการ ซ่อมแซมและบำรุงรักษา และมีค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

2.1.2 การวิเคราะห์โดยวิธีอัตราร้อยละของแนวโน้ม

1) งบดุล

ตารางที่ 9 แสดงการวิเคราะห์งบดุลวิธีอัตราร้อยละของปีฐานเคลื่อนที่ - เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 2

หน่วย : พันบาท

รายการ	ปี 2539	ปี 2540	ปี 2541	ปี 2542	ปี 2543
สินทรัพย์หมุนเวียน	132,316	144,434	174,284	145,288	126,219
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	9.16	20.67	(16.64)	(13.12)
สินทรัพย์ถาวร	1,301,284	1,315,549	1,428,551	1,747,294	2,294,710
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	1.10	8.59	22.31	31.33
รวมสินทรัพย์	1,433,600	1,459,983	1,602,835	1,892,582	2,420,929
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	1.84	9.78	18.08	27.92
หนี้สินหมุนเวียน	19,314	41,350	50,204	50,949	53,392
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	114.09	21.41	1.48	4.79
หนี้สินระยะยาว	91,660	93,726	107,040	124,645	145,283
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	2.25	14.21	16.45	16.56
ทุน	1,322,626	1,324,907	1,445,591	1,716,988	2,222,254
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	0.17	9.11	18.77	29.43
รวมหนี้สินและทุน	1,433,600	1,459,983	1,602,835	1,892,582	2,420,929
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	1.84	9.78	18.08	27.92

จากตารางที่ 9 พบว่า สินทรัพย์รวมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี เมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้า และเป็นการเพิ่มในสัดส่วนที่มากขึ้น ส่วนใหญ่เป็นสินทรัพย์ถาวร คือ ที่ดินอาคารและอุปกรณ์ ในปี 2543 เพิ่มมากที่สุด ถึงร้อยละ 31.33 เป็นเงิน 547 ล้านบาท รองลงมาคือในปี 2542 เพิ่มร้อยละ 22.31 เป็นเงิน 319 ล้านบาทเมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้า โดยในปี 2543 นั้นเพิ่มที่อุปกรณ์สื่อสัญญาณมากที่สุด รองลงมาคือ อุปกรณ์เครื่องผสมสาย ในปี 2542 ก็เช่นกันเพิ่มที่อุปกรณ์สื่อสัญญาณมากที่สุด รองลงมาคืออุปกรณ์การกำลัง ส่วนสินทรัพย์หมุนเวียน ในปี 2541 มียอดสูงที่สุดจากบัญชีลูกหนี้การค้า ที่มีการบันทึกรับรายได้ย้อนหลังในปีต่อ ๆ มามียอดลดลงเนื่องจากรายได้ลด

ส่วนทางด้านหนี้สินและทุนนั้น ส่วนของทุนเพิ่มในอัตรามากขึ้นทุกปี จากส่วนเกินทุนจากการรับบริจาค เป็นอุปกรณ์ที่เอากชนลงทุนแล้วยกให้องค์การโทรศัพท์ฯ เป็นเงินประมาณ 40 ล้านบาท และ 140 ล้านบาทตามลำดับในปี 2541 และ 2542 และกำไรที่เขตโทรศัพท์ฯ ทำได้ในแต่ละปี ส่วนหนี้สินระยะยาวเป็นเงินประกันการใช้โทรศัพท์ และหนี้สินหมุนเวียนเพิ่มจากบัญชีภาษีขายที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระและบัญชีภาษีมูลค่าเพิ่ม

2) งบกำไรขาดทุน

ตารางที่ 10 แสดงการวิเคราะห์งบกำไรขาดทุนวิธีอัตราร้อยละของปีฐานเคลื่อนที่ - เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 2

หน่วย : พันบาท

รายการ	ปี 2539	ปี 2540	ปี 2541	ปี 2542	ปี 2543
รายได้รวม	479,029	464,422	515,469	504,322	545,590
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	(3.05)	10.99	(2.16)	8.18
คชจ.บริหารงานทั่วไป	135,559	164,049	157,010	147,888	150,495
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	21.02	(4.29)	(5.81)	1.76
คชจ.ให้บริการ โทรศัพท์ และซ่อมแซมบำรุงรักษา	23,992	28,479	39,238	45,135	64,239
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	18.70	37.78	15.03	42.33
ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์	127,818	130,384	142,846	183,939	238,071
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	2.01	9.56	28.77	29.43
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	(7,682)	1,793	7,038	21,799	19,644
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	(123.34)	292.53	209.73	(9.89)
ค่าใช้จ่ายรวม	279,687	324,705	346,132	398,761	472,449
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	16.10	6.60	15.20	18.48
กำไร (ขาดทุน) สุทธิ	199,342	139,717	169,337	105,561	73,141
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	(29.91)	21.20	(37.66)	(30.71)

จากตารางที่ 10 พบว่า รายได้จากบริการให้บริการโทรศัพท์ในช่วง 5 ปี มีลักษณะผันผวนเมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้า ปี 2543 เป็นปีที่มีรายได้มากที่สุดจากค่าบริการโทรศัพท์ ภายในท้องถิ่น (เขตรหัสทางไกลเดียวกัน) แต่มีกำไรร้อยละที่น้อยที่สุด เพราะมีค่าใช้จ่ายในการให้บริการโทรศัพท์และซ่อมแซมบำรุงรักษาเป็นค่าวัสดุอุปกรณ์ในการให้บริการโทรศัพท์และ

ค่าจ้างเหมาซ่อมแซมถนนทางขึ้นสถานีโทรคมนาคมในพื้นที่จังหวัดลำปาง แพร่ และน่าน เป็นเงินประมาณ 20 ล้านบาท และมีค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์มากที่สุดจากการขยายการลงทุน ส่วนในปี 2541 มีรายได้และกำไรมากเป็นลำดับที่ 2 แต่ในปี 2540 และปี 2542 รายได้ลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้า แต่มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น โดยในปี 2540 ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นทั้ง 4 กลุ่ม ส่วนในปี 2542 ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานทั่วไปลดลงเนื่องจากการปันส่วนค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงานในหมวดนี้ไปเป็นต้นทุนของหมวดค่าใช้จ่ายในการให้บริการ โทรศัพท์และซ่อมแซมบำรุงรักษา มากขึ้น ในขณะที่เดียวกันมีค่าวัสดุอุปกรณ์และค่าจ้างเหมาซ่อม²³เพิ่มขึ้น ทำให้ค่าใช้จ่ายในการให้บริการ โทรศัพท์และซ่อมแซมบำรุงรักษาเพิ่ม เช่นเดียวกับค่าเสื่อมราคาที่มียอดเพิ่มตามยอดสินทรัพย์ถาวรที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นปี 2539 จึงเป็นปีที่มีผลการดำเนินงานดีที่สุด รองลงมาคือปี 2541 ส่วนปี 2543 ผลการดำเนินงานต่ำที่สุด

2.2 การวิเคราะห์โดยวิธีอัตราส่วนทางการเงิน แสดงในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 แสดงการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน - เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 2

อัตราส่วน	2539	2540	2541	2542	2543	เฉลี่ย
1.อัตราส่วนแสดงสภาพคล่อง (เท่า)						
- อัตราส่วนหมุนเวียน	6.85	3.49	3.47	2.85	2.36	3.36
- อัตราส่วนหมุนเวียนเร็ว	5.44	2.82	3.10	2.40	2.05	2.83
2.อัตราส่วนแสดงสมรรถภาพในการดำเนินงาน						
- ระยะเวลาเฉลี่ยในการเก็บหนี้ (วัน)	80	86	101	114	90	94
- อัตราการหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ (รอบ)	17.60	16.82	21.65	24.23	27.54	22.01
- อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร (เท่า)	0.37	0.35	0.35	0.29	0.24	0.31
- อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (เท่า)	0.33	0.32	0.31	0.27	0.22	0.28
3.อัตราส่วนแสดงสภาพเสี่ยง						
- อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์	7.74	9.25	9.81	9.28	8.21	8.83
4.อัตราส่วนแสดงสมรรถภาพในการหากำไร						
- อัตราผลตอบแทนต่อค่าขาย	41.66	30.16	33.59	21.01	13.45	27.57
- อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม	13.90	9.57	10.56	5.58	3.02	7.80

ที่มา : จากการคำนวณ

²³ ค่าจ้างเหมาในกลุ่มค่าใช้จ่ายในการให้บริการ โทรศัพท์และซ่อมแซมบำรุงรักษา เป็นค่าจ้างซ่อมทรัพย์สินที่ ทศท.ไม่สามารถดำเนินการได้เอง ส่วนค่าจ้างเหมาในกลุ่มค่าใช้จ่ายในการบริหารงานนั้น เป็นค่าจ้างทำความสะอาด รักษาความปลอดภัย และอื่น ๆ เช่น งานธุรการ งานเอกสาร

จากตารางที่ 11 วิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินได้ดังนี้

2.2.1 อัตราส่วนแสดงสภาพคล่อง พบว่าเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 2 มีอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเฉลี่ยเป็น 3.36 เท่า เนื่องจากหนี้สินหมุนเวียนของเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 2 ค่อนข้างต่ำ การจัดซื้อ/จัดจ้างที่เขตฯ ดำเนินการเองมีเพียงเล็กน้อย พัสตูปกรณ์ที่ใช้ส่วนใหญ่มาจากการเบิกค้ำและจากงานโครงการ อัตราส่วนทุนหมุนเวียนมีแนวโน้มลดลงเนื่องจากลูกหนี้การค้าและพัสดุกงเหลือมียอดลดลง แต่หนี้สินหมุนเวียนมียอดเพิ่มขึ้นจากภาระภาษีที่ยังไม่นำส่งกรมสรรพากร ส่วนอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็วมีแนวโน้มลดลงเช่นกัน จาก 5.44 เท่า ในปี 2539 เหลือเพียง 2.05 เท่า ในปี 2543 มีค่าเฉลี่ยเป็น 2.83 เท่า

2.2.2 อัตราส่วนแสดงสมรรถภาพในการดำเนินงาน เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 2 มีระยะเวลาเฉลี่ยในการเก็บหนี้ เฉลี่ย 5 ปีอยู่ที่ 94 วัน ปี 2539 เก็บหนี้ได้เร็วที่สุด (80 วัน) ส่วนในปี 2542 เก็บหนี้ได้ช้าที่สุด (114 วัน) เนื่องจากยอดขายเชื่อลดลงจากปี 2541 แต่ลูกหนี้เพิ่มขึ้นเพราะไปเฉลี่ยกับลูกหนี้ปี 2541 ซึ่งมียอดมากที่สุด ส่วนอัตรากาไรหมุนเวียนของเงินลงทุนในพัสดุ เฉลี่ย 22 รอบ สร้างยอดขายได้ปีละประมาณ 17 – 27 เท่า เหตุที่จำนวนรอบค่อนข้างสูงเพราะมีพัสดุน้อยเป็นค้ำย้อย อัตราส่วนนี้จึงไม่แสดงประสิทธิภาพในการบริหารพัสดุอย่างแท้จริง สำหรับอัตรากาไรหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวรและสินทรัพย์รวม พบว่า ขาดประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ สามารถสร้างยอดขายได้เพียง 0.31 เท่าของสินทรัพย์ถาวร และ 0.28 เท่าของสินทรัพย์รวม และอัตรากาไรหมุนเวียนนี้มีแนวโน้มลดลงทุกปี

2.2.3 อัตราส่วนแสดงสภาพเสี่ยง พบว่าเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 2 มีหนี้สินรวมเฉลี่ยเพียง ร้อยละ 8.83 ของสินทรัพย์รวม แม้หนี้สินรวมเพิ่มขึ้นทุกปี จากบัญชีเงินประกันการใช้โทรศัพท์ ภาระภาษีที่ยังไม่นำส่งกรมสรรพากร แต่ก็ยังน้อยกว่าการเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์รวมโดยเฉพาะสินทรัพย์ถาวร เพราะพัสดุนั้นใหญ่เบียดค้ำและเป็นทรัพย์สินบริจาคจึงมีเข้าหนี้การค้าเพียงเล็กน้อย

2.2.4 อัตราส่วนแสดงสมรรถภาพในการหากำไร พบว่าเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 2 สามารถสร้างกำไรจากการดำเนินงานได้ประมาณร้อยละ 27.57 ของยอดขาย มีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ โดยเฉพาะในปี 2542 และปี 2543 เหลือเพียงร้อยละ 21.01 และ 13.45 เนื่องจากค่าใช้จ่ายให้บริการโทรศัพท์และซ่อมแซมบำรุงรักษา และค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์เพิ่มขึ้นมาก แม้ในปี 2543 มีรายได้มากที่สุดแต่ค่าใช้จ่ายเพิ่มในอัตราที่มากกว่า และเมื่อนำกำไรจากการดำเนินงานเปรียบเทียบกับสินทรัพย์รวม อัตราส่วนยิ่งต่ำมากเหลือเพียง ร้อยละ 3.02 ในปี 2543 มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 7.80 เนื่องจากสินทรัพย์รวมโดยเฉพาะสินทรัพย์ถาวรเพิ่มทุกปีในอัตราที่สูงมาก

สรุป จากการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 2 ระหว่างปี 2539 – 2543 พบว่า มีการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรเพิ่มขึ้นทุกปีโดยในปี 2543 มียอดเพิ่มมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 31.33 เป็นเงินรวม 547 ล้านบาท ในขณะที่รายได้รวมเพิ่มขึ้นจากปี 2542 เพียงร้อยละ 8.18 เป็นเงิน 41 ล้านบาท จึงไม่สามารถสร้างรายได้เพิ่มตามสัดส่วนที่ขยายการลงทุน อัตราการหมุนเวียนเฉลี่ยของสินทรัพย์ถาวรและสินทรัพย์รวมมีเพียง 0.31 และ 0.28 เท่าตามลำดับ ส่วนระยะเวลาในการเก็บหนี้โดยเฉลี่ย 94 วัน ใช้เวลาในการเก็บหนี้ได้เร็วที่สุด 80 วัน ในปี 2540 และใช้เวลามากที่สุด 114 วัน ในปี 2542 ในด้านสมรรถภาพในการหากำไรมีอัตราผลตอบแทนต่อค่าขายค่อนข้างต่ำ เฉลี่ยร้อยละ 27.57 ในปี 2539 มีอัตราส่วนสูงที่สุดเป็นร้อยละ 41.66 แล้วมีแนวโน้มลดลงตลอดเช่นเดียวกับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม เฉลี่ยร้อยละ 7.80 ในปี 2539 มีมากที่สุดเป็นร้อยละ 13.90 และในปี 2543 มีน้อยที่สุดเหลือเพียงร้อยละ 3.02 ปี 2539 มีผลการดำเนินงานดีที่สุดในแล้วมีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ ปี 2543 จึงเป็นปีที่มีผลการดำเนินงานต่ำที่สุด ส่วนในปี 2541 ผลงานเสมือนจะดีเป็นลำดับที่ 2 แต่เป็นเพราะมีการรับรู้รายได้ย้อนหลัง จึงทำให้มีรายได้เพิ่มและมีกำไรมาก

3. เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 3 (จังหวัดพิษณุโลก สุโขทัย อุตรดิตถ์ ตาก และกำแพงเพชร) จากข้อมูลในงบการเงินของเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 3 ในภาคผนวกหน้า 110 – 113 สามารถนำมาวิเคราะห์ผลการดำเนินงานได้ ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบ โดยใช้ข้อมูลจากงบการเงิน 5 ปี สามารถแยกการวิเคราะห์เป็น 2 ส่วน ได้แก่

3.1.1 การวิเคราะห์โดยวิธีย่อส่วนตามแนวดิ่ง

1) งบดุล

ตารางที่ 12 แสดงการวิเคราะห์งบดุลแบบย่อส่วนตามแนวดิ่ง - เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 3

รายการ	ปี 2539	ปี 2540	ปี 2541	ปี 2542	ปี 2543	เฉลี่ย
สินทรัพย์						
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	0.76	0.71	1.15	0.66	0.59	0.77
ลูกหนี้การค้า	8.16	9.55	16.57	12.05	8.23	10.91
ลูกหนี้อื่น ๆ	0.02	0.01	0.01	0.02	-	0.02
พัสดุดอกเหลือ	0.10	0.06	0.06	0.07	0.05	0.07
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	0.04	0.09	0.10	0.04	0.10	0.07
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	9.08	10.42	17.89	12.84	8.97	11.84
ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์(สุทธิ)	90.92	89.58	82.11	87.16	91.03	88.16
รวมสินทรัพย์	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
หนี้สินและทุน						
เงินเบิกเกินบัญชีธนาคาร	0.62	0.47	0.83	0.27	0.26	0.49
เจ้าหนี้การค้า	0.25	0.56	0.28	0.03	0.07	0.24
เจ้าหนี้อื่น	0.05	0.09	0.05	0.06	0.07	0.06
ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	0.36	0.45	0.29	0.22	0.14	0.29
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	0.76	1.33	2.57	2.56	2.19	1.88
รวมหนี้สินหมุนเวียน	2.04	2.90	4.02	3.14	2.73	2.97
เงินประกันการใช้โทรศัพท์	6.76	6.22	5.99	5.88	5.32	6.03
หนี้สินระยะยาว	6.76	6.22	5.99	5.88	5.32	6.03
บัญชีระหว่างกัน	74.53	61.47	46.02	40.61	48.35	54.20
ส่วนเกินทุนจากการรับบริจาค	-	0.05	1.35	4.57	4.09	2.01
กำไรสะสมที่ยังไม่จัดสรร	16.67	29.36	42.62	45.80	39.51	34.79
รวมทุน	91.20	90.88	89.99	90.98	91.95	91.00
รวมหนี้สินและทุน	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

จากตารางที่ 12 เมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนการลงทุนในสินทรัพย์ ระหว่างปี 2539 - 2543 พบว่า ปีการลงทุนในสินทรัพย์ถาวร อันได้แก่ ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ ด้วยสัดส่วนที่สูงที่สุด คือ ร้อยละ 90.92, 89.58, 82.11, 87.16 และ 91.03 ตามลำดับในแต่ละปี ค่าเฉลี่ยคือ

ร้อยละ 88.16 ที่เหลือเป็นสินทรัพย์หมุนเวียน ในสัดส่วนร้อยละ 9.08, 10.42, 17.89, 12.84 และ 8.97 ค่าเฉลี่ยคือ ร้อยละ 11.84 ส่วนทางด้านหนี้สินและทุน เป็นส่วนของทุนร้อยละ 91.20, 90.88, 89.99, 90.98 และ 91.95 ในแต่ละปีค่าเฉลี่ยคือ ร้อยละ 91.00 สำหรับหนี้สินแบ่งเป็นหนี้สินระยะยาวจากเงินประกันการใช้โทรศัพท์ร้อยละ 6.76, 6.22, 5.99, 5.88 และ 5.32 ค่าเฉลี่ยคือ ร้อยละ 6.03 ที่เหลือเป็นหนี้สินหมุนเวียน ร้อยละ 2.04, 2.90, 4.02, 3.14 และ 2.73 ค่าเฉลี่ยคือ ร้อยละ 2.97

ปี 2543 มีการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรในอัตราสูงที่สุดเป็นร้อยละ 91.03 ส่วนในปี 2541 มีอัตราร้อยละของสินทรัพย์หมุนเวียนสูงที่สุดเป็นลูกหนี้การค้า ส่วนหนึ่งมาจากการบันทึกบัญชีรายได้ย้อนหลังและเป็นเงินฝากธนาคารที่ขอโอนชดเชยได้ทันภายในสิ้นปี ส่วนหนี้สินหมุนเวียน พบว่า เป็นหนี้สินหมุนเวียนอื่น อันได้แก่ ภาษีหัก ณ ที่จ่ายและภาษีขายมากที่สุด ถึงร้อยละ 0.76, 1.33, 2.57, 2.56 และ 2.19 ค่าเฉลี่ยคือ ร้อยละ 1.88 รองลงมาคือเงินเบิกเกินบัญชีธนาคาร ค่าใช้จ่ายค้างจ่ายและเจ้าหนี้การค้า ส่วนที่เพิ่มขึ้นในปี 2541 และ 2542 นั้น เป็นภาษีหัก ณ ที่จ่าย ภาษีมูลค่าเพิ่ม ที่ยังไม่ได้นำส่งกรมสรรพากร

เมื่อดูสัดส่วนของทุนรวม พบว่า ส่วนเกินทุนจากการรับบริจาคมีอัตราร้อยละเพิ่มขึ้นมากในระหว่างปี 2541 – 2543 ทุกเขต โทรศัพท์ภาคเหนือมีรายการที่คล้าย ๆ กัน เช่นเดียวกับบัญชีกำไรสะสมที่ยังไม่จัดสรร ซึ่งมีอัตราร้อยละเพิ่มขึ้นจากกำไรจากการดำเนินงานที่เขตโทรศัพท์ฯ ทำได้ในแต่ละปี ในปี 2543 มีสัดส่วนลดลงเป็นเพราะลงทุนในสินทรัพย์ถาวรสูงมาก จึงเกิดค่าใช้จ่ายในรูปค่าเสื่อมราคาและทำให้กำไรลดลง

2) งบกำไรขาดทุน

ตารางที่ 13 แสดงการวิเคราะห์งบกำไรขาดทุนแบบย่อส่วนตามแนวดิ่ง - เขตโทรศัพท์
ภาคเหนือที่ 3

รายการ	ปี 2539	ปี 2540	ปี 2541	ปี 2542	ปี 2543	เฉลี่ย
รายได้จากการให้บริการโทรศัพท์	99.72	99.40	99.23	99.52	99.06	99.39
รายได้อื่น	0.28	0.60	0.77	0.48	0.94	0.61
รวมรายได้	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานทั่วไป	26.99	27.12	24.30	26.55	27.21	26.43
ค่าใช้จ่ายในการให้บริการโทรศัพท์ และซ่อมแซมบำรุงรักษา	5.25	6.40	5.20	8.80	8.87	6.90
ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์	24.51	23.44	23.34	33.63	44.26	29.84
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	0.37	3.09	1.57	0.20	0.94	1.23
รวมค่าใช้จ่าย	57.12	60.05	54.41	69.18	81.28	64.41
กำไร (ขาดทุน) สุทธิ	42.88	39.95	45.59	30.82	18.72	35.59

จากตารางที่ 13 เมื่อพิจารณาผลการดำเนินงานพบว่า มีรายได้จากการให้บริการโทรศัพท์เฉลี่ยร้อยละ 99.39 ที่เหลือเป็นรายได้อื่น ๆ ส่วนในด้านค่าใช้จ่าย เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้รวม แบ่งเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย คือ ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ มีอัตราร้อยละแต่ละปีเท่ากับ 24.51, 23.44, 23.34, 33.63 และ 44.26 ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยคือ ร้อยละ 29.84 ในปี 2542 และ 2543 มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นมาก โดยในปี 2542 เป็นการขยายการลงทุนในงานบริการโทรศัพท์ (อุปกรณ์ระบบต่าง ๆ) เป็นเงินสูงถึง 363 ล้านบาท และเป็นสินทรัพย์งานสนับสนุนอีก 48 ล้านบาท ส่วนในปี 2543 เป็นการขยายการลงทุนในงานบริการโทรศัพท์สูงถึง 812 ล้านบาท เพื่อให้บริการโทรศัพท์บรรลุตามแผนงานในแต่ละปี ส่วนสินทรัพย์สำหรับงานสนับสนุนไม่มียอดเพิ่ม ค่าใช้จ่ายกลุ่มที่สองคือ ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานทั่วไป มีอัตราร้อยละแต่ละปีเท่ากับ 26.99, 27.12, 24.30, 26.55 และ 27.21 ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยคือ ร้อยละ 26.43 สัดส่วนค่าใช้จ่ายในปี 2541 เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้แล้วจะพบว่าเป็นสัดส่วนค่าใช้จ่ายที่น้อยที่สุด ในจำนวน 5 ปี เนื่องจากในปี 2541 มีรายได้เพิ่มมากจากค่าเช่าตู้สายและวงจร (เพิ่มร้อยละ 95.6 เป็นเงินประมาณ 108 ล้านบาท) ซึ่งมีทั้งรายได้ประจำปีและรายได้ของปีก่อนหน้า ส่วนค่าใช้จ่ายในกลุ่มที่สาม คือ ค่าใช้จ่ายในการให้บริการโทรศัพท์และซ่อมแซมบำรุงรักษา มีอัตราร้อยละแต่ละปีเท่ากับ 5.25, 6.40, 5.20, 8.80 และ 8.87 ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยคือ ร้อยละ 6.90 ส่วนที่

เพิ่มขึ้นในปี 2540 พบว่าเป็นค่าวัสดุอุปกรณ์ที่เพิ่มขึ้นประมาณ 10 ล้านบาท ซึ่งใกล้เคียงกับ รายได้ค่าติดตั้ง/จ่ายโอน ที่เพิ่มขึ้นประมาณ 8 ล้านบาท นอกเหนือจากนี้ จึงเป็นค่าใช้จ่ายในการ ซ่อมแซมและบำรุงรักษา และในปี 2542 และ 2543 ค่าใช้จ่ายกลุ่มที่สามนี้ เป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 8.8 เป็นการเพิ่มมากที่สุดที่ค่าวัสดุอุปกรณ์ นอกจากนี้ยังมีค่า ใช้จ่ายอื่น ๆ ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่ ไม่ได้เกิดจากการให้บริการโทรศัพท์โดยตรง มีสัดส่วนร้อยละ 0.37, 3.09, 1.57, 0.20 และ 0.94 ตามลำดับ ในปี 2540 มีสัดส่วนมากที่สุดเนื่องจากเป็นปีเดียวที่มีการตั้งค่าเพื่อหนี้สูญลงถึง แต่ละเขตโทรศัพท์ฯ ในขณะที่ปีอื่น ๆ บันทึกรวมที่สำนักงานใหญ่ ค่าใช้จ่ายรายการนี้เขต โทรศัพท์ภาคเหนือที่ 3 มียอดประมาณ 20 ล้านบาท และไม่ได้บันทึกไว้ในกลุ่มของค่าใช้จ่ายใน การบริหารงาน จึงทำให้ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ มีสัดส่วนมากขึ้น

เมื่อเปรียบเทียบรายได้กับค่าใช้จ่าย เพื่อหาค่าไรสุทธิจากการดำเนินงาน พบว่า ค่าไรสุทธิมีแนวโน้มลดลงทุกปี ยกเว้นในปี 2541 ซึ่งเป็นปีที่บันทึกปรับปรุงรับรู้รายได้เพิ่ม ปี 2539 จึงเป็นปีที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานสูงที่สุด ส่วนปี 2543 มีประสิทธิภาพต่ำที่สุด รองลงมาคือ ปี 2542

3.1.2 การวิเคราะห์โดยวิธีอัตราร้อยละของแนวโน้ม

1) งบดุล

ตารางที่ 14 แสดงการวิเคราะห์งบดุลวิธีอัตราร้อยละของปีฐานเคลื่อนที่ - เขตโทรศัพท์
ภาคเหนือที่ 3

หน่วย : พันบาท

รายการ	ปี 2539	ปี 2540	ปี 2541	ปี 2542	ปี 2543
สินทรัพย์หมุนเวียน	158,369	206,584	407,910	337,172	305,493
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	30.44	97.45	(17.34)	(9.40)
สินทรัพย์ถาวร	1,579,828	1,774,879	1,871,134	2,282,746	3,094,656
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	12.35	5.42	22.00	35.57
รวมสินทรัพย์	1,738,197	1,981,463	2,279,044	2,619,918	3,400,149
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	14.00	15.02	14.96	29.78
หนี้สินหมุนเวียน	35,464	57,597	91,655	82,133	92,624
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	62.40	59.13	(10.38)	12.77
หนี้สินระยะยาว	117,572	123,174	136,472	153,936	180,752
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	4.76	10.79	12.79	17.42
ทุน	1,585,161	1,800,692	2,050,917	2,383,849	3,126,773
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	13.60	13.90	16.23	31.16
รวมหนี้สินและทุน	1,738,197	1,981,463	2,279,044	2,619,918	3,400,149
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	14.00	15.02	14.96	29.78

จากตารางที่ 14 พบว่า สินทรัพย์รวมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี เมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้า ในปี 2540 – 2542 เพิ่มขึ้นในอัตราใกล้เคียงกัน แต่ในปี 2543 เพิ่มมากที่สุด ถึงร้อยละ 29.78 ด้านหนี้สิน แยกเป็น หนี้สินหมุนเวียน มีอัตราเพิ่มมากที่สุด ในปี 2540 คือ ร้อยละ 62.40 รองลงมาคือ ปี 2541 หนี้สินระยะยาวเพิ่มในอัตราเพิ่มขึ้นทุกปี เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า บัญชีทุนก็เช่นกัน ในปี 2543 เพิ่มมากที่สุด สอดคล้องกับสัดส่วนสินทรัพย์ถาวรที่เพิ่มขึ้น

สินทรัพย์หมุนเวียน มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นใน 2 ปีแรก และลดลงใน 2 ปีหลัง โดย 2 ปีแรก เพิ่มที่บัญชีลูกหนี้การค้า จากการบันทึกบัญชีรายได้ค่าเช่าตู้สายและวงจรรย่อนหลัง บัญชีเงินสดและเงินฝากธนาคารก็มียอดเพิ่มขึ้น เนื่องจากสามารถขอโอนชดเชยจากส่วนกลางได้ทัน (เพื่อรองรับการเบิก-จ่ายในปีถัดไป) และบัญชีภาษีซื้อที่ยังไม่ถึงกำหนดก็มียอดเพิ่มขึ้นเช่นกัน

ตามรายได้ที่เพิ่ม ในขณะที่ 2 ปีหลัง สินทรัพย์หมุนเวียนมียอดลดลงจากปีก่อนหน้า เป็นร้อยละ -17.34 และ ร้อยละ -9.40 ตามลำดับ จากบัญชีเงินฝากธนาคาร และลูกหนี้การค้า เนื่องจากเป็นรายการปกติไม่มียอดปรับปรุงเพิ่ม ส่วนสินทรัพย์ถาวรมียอดเพิ่มขึ้นทุกปีแยกเป็นงานสนับสนุนงานอำนวยความสะดวก ได้แก่ งานด้านที่ดินอาคารสิ่งอำนวยความสะดวกภายในอาคาร เครื่องตกแต่ง และเครื่องใช้สำนักงาน และงานขยายการให้บริการ อันได้แก่ อุปกรณ์ระบบต่าง ๆ และเครื่องมือช่าง โดยในปี 2540 เพิ่มที่สินทรัพย์สำหรับสนับสนุนงานอำนวยความสะดวกรวมประมาณ 157 ล้านบาท เนื่องจากมีการก่อสร้างอาคารที่ทำการเขต และซื้อเครื่องใช้สำนักงานให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ และเพิ่มที่งานขยายการให้บริการรวมประมาณ 38 ล้านบาท เป็นอุปกรณ์เครื่องชุมสาย ส่วนในปี 2542 เริ่มเพิ่มขึ้นค่อนข้างมาก คือร้อยละ 22.00 เป็นเงินถึง 411.61 ล้านบาท เพิ่มที่สินทรัพย์สำหรับสนับสนุนงานอำนวยความสะดวก 48 ล้านบาท และเพิ่มที่งานขยายการให้บริการ 363 ล้านบาท สำหรับปี 2543 เป็นปีที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์ถาวรสูงสุดถึงร้อยละ 35.57 เป็นเงินประมาณ 812 ล้านบาท เป็น สินทรัพย์สำหรับงานให้บริการ

ส่วนด้านหนี้สินและทุน ส่วนของทุนเพิ่มขึ้นทุกปีในอัตราที่มากขึ้น เนื่องจากบัญชีกำไรสุทธิที่เขตโทรศัพท์ฯ ทำได้ในแต่ละปีแล้วสะสมเป็นกำไรสะสม และจากบัญชีส่วนเกินทุนจากการรับบริจาคเป็นยอดเงินประมาณ 30.7 ล้านบาท 119.7 ล้านบาท และ 138.9 ล้านบาทตามลำดับ ในระหว่างปี 2541 - 2543 และจากการขยายการลงทุนในสินทรัพย์ถาวร ซึ่งส่วนใหญ่มาจากการจัดซื้อ/จัดจ้าง โดยคลังพัสดุส่วนกลาง เขตโทรศัพท์ฯ เป็นผู้เบิกใช้งาน บัญชีระหว่างกันจึงมียอดสูงขึ้น ส่วนหนี้สินหมุนเวียนที่มียอดมากคือ ภาษีขายที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระ ซึ่งยอดรวมเพิ่มขึ้นทุกปีตามยอดรายได้ ส่วนด้านหนี้สินระยะยาวมีเพียงเงินประกันการใช้โทรศัพท์ ซึ่งมียอดเพิ่มในอัตราที่มากขึ้นทุกปีจากจำนวนเลขหมายโทรศัพท์ที่ติดตั้ง

2) งบกำไรขาดทุน

ตารางที่ 15 แสดงการวิเคราะห์ทั้งงบกำไรขาดทุนวิธีอัตราร้อยละของปีฐานเคลื่อนที่ -
เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 3

หน่วย : พันบาท

รายการ	ปี 2539	ปี 2540	ปี 2541	ปี 2542	ปี 2543
รายได้รวม	659,052	731,222	854,376	741,105	766,847
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	10.95	16.84	(13.26)	3.47
ค่าใช้จ่ายบริหารงานทั่วไป	177,869	198,309	207,616	196,740	208,658
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	11.49	4.69	(5.24)	6.06
ค่าใช้จ่ายให้บริการโทรศัพท์ และซ่อมแซมบำรุงรักษา	34,633	46,816	44,454	65,226	68,014
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	35.18	(5.05)	46.73	4.27
ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์	161,551	171,415	199,384	249,244	339,417
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	6.11	16.32	25.01	36.18
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	2,409	22,586	13,383	1,507	7,177
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	837.57	(40.75)	(88.74)	376.24
ค่าใช้จ่ายรวม	376,462	439,126	464,837	512,717	623,266
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	16.64	5.85	10.30	21.56
กำไร(ขาดทุน)สุทธิ	282,590	292,096	389,539	228,388	143,581
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	3.36	33.36	(41.37)	(37.13)

จากตารางที่ 15 พบว่า รายได้รวมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี มีรายการที่เพิ่มขึ้นอยู่อย่างสม่ำเสมอคือ ค่าเช่าเลขหมายรายเดือน ค่าบริการโทรศัพท์สาธารณะ และค่าติดตั้งโทรศัพท์ เนื่องจากบริการโทรศัพท์พื้นฐานและโทรศัพท์สาธารณะยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน จึงมีการขยายการลงทุนทุกปี ส่วนรายได้ที่มียอดลดลงคือ ค่าบริการโทรศัพท์ทางไกลในประเทศ จากการแข่งขันอย่างรุนแรงของบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ของเอกชน ที่มีอัตราค่าบริการถูกกว่า ปี 2541 เป็นปีที่มีรายได้มากที่สุด แต่เป็นเพราะมีการบันทึกบัญชีรายได้ย้อนหลัง ส่วนปี 2543 เป็นปีที่มีรายได้รวมมากเป็นลำดับที่ 2 ในด้านค่าใช้จ่าย ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานทั่วไป ปี 2542 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2541 มียอดลดลงเนื่องจากค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงานลดลงตามมาตรการประหยัด ส่วนค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมและบำรุงรักษาเพิ่มมากขึ้น

ในปี 2542 และปี 2543 โดยเฉพาะในปี 2542 เป็นค่าวัสดุอุปกรณ์สูงไม่สัมพันธ์กับรายได้ ค่าติดตั้ง จึงเป็นการใช้วัสดุสำหรับงานซ่อมแซมและบำรุงรักษา ค่าใช้จ่ายอีก 1 รายการที่มียอดสูงมาก คือค่าเสื่อมราคา เป็นเพราะขยายการลงทุนมาก นอกจากนี้ยังมีค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ในปี 2540 มียอดสูงและเป็นปีเดียวที่มีการตั้งค่าเพื่อหนี้สูญลงถึงระดับเขตฯ ส่วนในปี 2541 และปี 2543 มียอดค่าใช้จ่ายจากการตัดจำหน่ายสินทรัพย์เลิกใช้งาน

ปี 2543 เป็นปีที่มีรายได้รวมมากเป็นลำดับที่ 2 แต่มีค่าใช้จ่ายรวมมากที่สุดจากทุกกลุ่มค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ ค่าไรจากการดำเนินงานจึงน้อยที่สุด ดังนั้นปี 2539 จึงเป็นปีที่มีผลการดำเนินงานดีที่สุดในรอบ 5 ปี รองลงมาคือปี 2540

3.2 การวิเคราะห์โดยวิธีอัตราส่วนทางการเงิน

ตารางที่ 16 แสดงการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน – เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 3

รายการ	ปี	ปี	ปี	ปี	ปี	เฉลี่ย
	2539	2540	2541	2542	2543	
1. อัตราส่วนแสดงสภาพคล่อง (เท่า)						
- อัตราส่วนหมุนเวียน	4.47	3.59	4.45	4.11	3.30	3.94
- อัตราส่วนหมุนเวียนเร็ว	4.42	3.57	4.44	4.08	3.28	3.92
2. อัตราส่วนแสดงสมรรถภาพในการดำเนินงาน						
- ระยะเวลาเฉลี่ยในการเก็บหนี้(วัน)	86	95	145	217	187	153
- อัตราการหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ (รอบ)*	394.93	516.73	689.31	465.67	431.05	487.54
- อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร (เท่า)	0.42	0.41	0.45	0.32	0.25	0.35
- อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (เท่า)	0.38	0.37	0.37	0.28	0.22	0.31
3. อัตราส่วนแสดงสภาพเสี่ยง						
- อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (%)	8.80	9.12	10.01	9.01	8.04	8.91
4. อัตราส่วนแสดงสมรรถภาพในการหาค่าไร (%)						
- อัตราผลตอบแทนต่อค่าขาย	43.00	40.19	45.95	30.97	18.90	35.83
- อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม	16.26	14.74	17.09	8.72	4.22	11.12

ที่มา : จากการคำนวณ * อัตราการหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ เขตนี้บริหารเป็นคลังย่อย มีพัสดุน้อยมาก ทำให้อัตราส่วนสูงกว่าความเป็นจริง

จากตารางที่ 21 วิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินได้ดังนี้

3.2.1 อัตราส่วนแสดงสภาพคล่อง พบว่าเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 3 มีอัตราส่วนหมุนเวียนเฉลี่ยเป็น 3.94 เท่า เนื่องจากหนี้สินหมุนเวียนของเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 3 ก่อนข้างต่ำ มีเพียงเงินเบิกเกินบัญชี เจ้าหน้าที่การค้า (จากการจัดซื้อจัดจ้าง ตามที่ได้

รับมอบอำนาจ) และจากรายการภาษีหัก ณ ที่จ่าย และภาษีขายซึ่งยังไม่ได้นำส่ง ในปี 2539 มีอัตราส่วนทุนหมุนเวียนสูงที่สุด เนื่องจากมีหนี้สินหมุนเวียนต่ำที่สุด ในขณะที่ปี 2543 มีอัตราส่วนทุนหมุนเวียนต่ำที่สุด เนื่องจากรายการภาษีที่ยังไม่นำส่งมียอดมากที่สุดตามยอดรายได้ ส่วนอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว เมื่อหักยอดพัสดุดังเหลือออกมีอัตราส่วนลดลงเล็กน้อย เพราะเขตฯ นี้มีพัสดุน้อยที่สุด

3.2.2 อัตราส่วนแสดงสมรรถภาพในการดำเนินงาน เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 3 มีระยะเวลาเฉลี่ยในการเก็บหนี้เฉลี่ย 5 ปีอยู่ที่ 153 วัน โดยในปี 2539 เก็บหนี้ได้เร็วที่สุด 86 วัน แล้วเพิ่มสูงสุดเป็น 217 วัน ในปี 2542 เนื่องจากยอดขายเชื่อลดลง แต่ลูกหนี้ที่นำมาคำนวณใช้ยอดเฉลี่ยกับปี 2541 ซึ่งมียอดลูกหนี้การค้ำมากที่สุด ส่วนการหมุนเวียนของเงินลงทุนในพัสดเฉลี่ย สูงถึง 488 รอบ เป็นเพราะเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 3 เป็นคลังย่อยและมีพัสดุน้อยที่สุด พัสดและอุปกรณ์ที่ใช้งานส่วนใหญ่จะเบิกจากคลังอื่น อัตราส่วนนี้จึงไม่สามารถแสดงประสิทธิภาพในการบริหารพัสดอย่างแท้จริง สำหรับอัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวรและสินทรัพย์รวม พบว่ามีค่าเฉลี่ยเพียง 0.35 เท่า และ 0.31 เท่า ตามลำดับ และมีแนวโน้มลดลงทุกปี มีการขยายการลงทุนมาก แต่ยังขาดประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์เพื่อสร้างยอดขาย

3.2.3 อัตราส่วนแสดงสภาพเสี่ยง พบว่าเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 3 มีหนี้สินรวมเฉลี่ยเพียงร้อยละ 8.91 ของสินทรัพย์รวม เนื่องจากเขตโทรศัพท์ฯ ไม่มีการก่อหนี้ที่เป็นเงินกู้ยืมทั้งระยะสั้นและระยะยาว เพราะภาระเหล่านี้ดำเนินการโดยส่วนกลาง

3.2.4 อัตราส่วนแสดงสมรรถภาพในการหากำไร พบว่าเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 3 สามารถสร้างกำไรจากการดำเนินงานได้ประมาณร้อยละ 35.83 ของยอดขาย อัตราส่วนนี้มีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ เหลือเพียงร้อยละ 18.90 ในปี 2543 ซึ่งเป็นปีที่มีรายได้สูงที่สุดแต่ค่าใช้จ่ายเพิ่มในอัตราที่มากกว่า และเมื่อนำกำไรจากการดำเนินงานเปรียบเทียบกับสินทรัพย์รวม อัตราส่วนก็ยังต่ำมากเหลือเพียงเฉลี่ยร้อยละ 11.12 และต่ำที่สุดในปี 2543 ที่มีอัตราส่วนเพียงร้อยละ 4.22 เป็นเพราะมุ่งขยายการลงทุนแต่ไม่เร่งสร้างยอดขาย

สรุป จากการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 3 ระหว่างปี 2539 - 2543 พบว่ามีการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรเพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยในปี 2543 มียอดเพิ่มมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 35.57 เป็นเงิน 812 ล้านบาท แต่รายได้รวมเพิ่มจากปี 2542 เพียงร้อยละ 3.47 เป็นเงิน 25.7 ล้านบาท ซึ่งต่ำกว่าสัดส่วนที่ขยายการลงทุน อัตราการหมุนเวียนเฉลี่ยของสินทรัพย์ถาวรและสินทรัพย์รวมมีเพียง 0.35 และ 0.31 เท่า ตามลำดับ ส่วนระยะเวลาในการ

เก็บหนี้โดยเฉลี่ยนานถึง 153 วัน ใช้เวลาในการเก็บหนี้ได้เร็วที่สุด 86 วัน ในปี 2539 และใช้เวลามากที่สุด 217 วัน ในปี 2542 ในปี 2539 เก็บหนี้ได้เร็วที่สุด 86 วัน ในด้านสมรรถภาพในการหากำไรมีอัตราผลตอบแทนต่อค่าขายเฉลี่ยร้อยละ 35.83 ปี 2539 มีอัตราส่วนสูงที่สุดเป็นร้อยละ 43.00 แล้วมีแนวโน้มลดลงตลอด ยกเว้นในปี 2541 มีการบันทึกบัญชีรายได้อ่อนหลังผลตอบแทนจึงสูงขึ้น เช่นเดียวกับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม เฉลี่ยร้อยละ 11.12 ในปี 2539 มีมากที่สุดเป็นร้อยละ 16.26 ส่วนในปี 2543 มีน้อยที่สุดเหลือเพียงร้อยละ 4.22 ปี 2539 จึงเป็นปีที่มีผลการดำเนินงานดีที่สุดแล้วมีแนวโน้มลดลงตลอด ปี 2543 จึงเป็นปีที่มีผลการดำเนินงานต่ำที่สุด

4. เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 4 (จังหวัดนครสวรรค์ พิจิตร เพชรบูรณ์ ชัยนาท และอุทัยธานี) จากข้อมูลในงบการเงินของเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 4 ในภาคผนวกหน้า 114 – 117 เนื่องจากเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 4 มีรายการปรับปรุงบัญชีรับรายได้ค่าเช่าตู้สายและวงจรเพิ่มในปี 2542 จำนวน 122.38 ล้านบาท แล้วลดขอยกออกในปีต่อมา โดยบันทึกเป็นค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ด้วยยอดเงินเดียวกัน ทำให้ยอดกำไรสุทธิในปี 2542 สูงไป และในปี 2543 แสดงยอดต่ำไป เพื่อการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานที่แท้จริง ผู้ศึกษาจึงได้ปรับลดตัวเลขที่เกี่ยวข้องดังกล่าวออกจากงบดุลและงบกำไรขาดทุน ส่วนตัวเลขเดิมตามรายการบัญชีแสดงในภาคผนวกท้ายเล่ม รายละเอียดการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานมีดังนี้

4.1 การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบ โดยใช้ข้อมูลจากงบการเงิน 5 ปี สามารถแยกการวิเคราะห์เป็น 2 ส่วน ได้แก่

4.1.1 การวิเคราะห์โดยวิธีย่อยส่วนตามแนวดิ่ง

1) งบดุล

ตารางที่ 17 แสดงการวิเคราะห์งบดุลแบบย่อยส่วนตามแนวดิ่ง -- เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 4

รายการ	ปี 2539	ปี 2540	ปี 2541	ปี 2542	ปี 2543	เฉลี่ย
สินทรัพย์						
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	0.62	0.58	1.13	0.68	0.35	0.67
ลูกหนี้การค้า	6.91	5.65	6.39	*5.69	3.77	5.68
ลูกหนี้อื่น ๆ	0.01	0.01	0.05	0.02	0.02	0.02
พัสดุดอกเกลือ	6.61	6.08	5.50	5.08	3.31	5.32
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	0.06	0.06	0.07	0.07	0.04	0.06
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	14.21	12.38	13.14	11.53	7.49	11.75
ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์(สุทธิ)	85.79	87.62	86.86	88.47	92.51	88.25
รวมสินทรัพย์	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
หนี้สินและทุน						
เงินเบิกเกินบัญชีธนาคาร	0.45	0.56	0.82	0.28	0.28	0.48
เจ้าหนี้การค้า	0.97	0.94	0.64	0.49	0.37	0.68
เจ้าหนี้อื่น	0.06	0.10	0.04	0.05	0.02	0.05
ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	0.22	0.70	0.42	0.13	0.16	0.33
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	0.68	1.13	1.87	2.33	1.77	1.56
รวมหนี้สินหมุนเวียน	2.38	3.43	3.79	3.27	2.60	3.10
เงินประกันการใช้โทรศัพท์	7.16	6.85	7.23	7.07	6.13	6.88
หนี้สินระยะยาว	7.16	6.85	7.23	7.07	6.13	6.88
บัญชีระหว่างกัน	74.40	63.16	49.03	44.62	53.30	56.40
ส่วนเกินทุนจากการรับบริจาค	0.02	0.10	2.58	5.06	3.92	2.33
กำไรสะสมที่ยังไม่จัดสรร	16.04	26.46	37.37	*39.97	34.05	30.78
รวมทุน	90.46	89.72	88.98	89.66	91.27	90.02
รวมหนี้สินและทุน	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา : จากการคำนวณ และ * : ปรับลดรายการปรับปรุง

จากตารางที่ 17 เมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนการลงทุนในสินทรัพย์ พบว่า มีการลงทุนในสินทรัพย์ถาวร อันได้แก่ ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ ด้วยสัดส่วนที่สูงที่สุด คือ ร้อยละ 85.79, 87.62, 86.86, 88.47 และ 92.51 ตามลำดับในระหว่างปี 2539 – 2543 ค่าเฉลี่ยคือร้อยละ 88.25 ที่เหลือเป็นสินทรัพย์หมุนเวียนในสัดส่วนร้อยละ 14.21, 12.38, 13.14, 11.53 และ 7.49 ค่าเฉลี่ยคือร้อยละ 11.75 ส่วนทางด้านหนี้สินและทุน เป็นส่วนของทุนร้อยละ 90.46, 89.72, 88.98, 89.66 และ 91.27 ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยคือร้อยละ 90.02 ที่เหลือแยกเป็นหนี้สินหมุนเวียนในสัดส่วนร้อยละ 2.38, 3.43, 3.79, 3.27 และ 2.60 ค่าเฉลี่ยคือร้อยละ 3.10 และเป็นหนี้สินระยะยาวในสัดส่วนร้อยละ 7.16, 6.85, 7.23, 7.07 และ 6.13 ค่าเฉลี่ยคือร้อยละ 6.88

เมื่อดูสัดส่วนของสินทรัพย์ถาวรโดยเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 88.25 เพราะเป็นกิจการสาธารณูปโภค จึงมีการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรค่อนข้างสูง โดยเฉพาะในปี 2543 ที่มีสัดส่วนสูงที่สุด ส่วนสินทรัพย์หมุนเวียน รายการที่มีมากที่สุดคือ ลูกหนี้การค้าจากการให้บริการโทรศัพท์ มีสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 5.68 โดยในปี 2543 มีสัดส่วนต่ำที่สุด (ร้อยละ 3.77) อาจเกิดจากประสิทธิภาพในการจัดเก็บหนี้ดีขึ้น สินทรัพย์รองลงไปอีก 1 รายการ คือ พัสดุคงเหลือ มีสัดส่วนร้อยละ 6.61, 6.08, 5.50, 5.08 และ 3.31 ค่าเฉลี่ยคือร้อยละ 5.32 เป็นพัสดุสำหรับงานติดตั้ง ซ่อมแซม บำรุงรักษา และให้บริการโทรศัพท์ มีการบริหารคลังพัสดุเช่นเดียวกับคลังพัสดุเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 1 ยอดรวมพัสดุแต่ละปีอยู่ที่ประมาณ 110 – 127 ล้านบาท ปี 2543 มีสัดส่วนน้อยที่สุดเนื่องจากมีการเบิกพัสดุเกือบทุกประเภทออกไปใช้งาน

เมื่อดูสัดส่วนของหนี้สินและทุน พบว่า เป็นส่วนของทุนเฉลี่ยประมาณร้อยละ 90.02 ในขณะที่มีสัดส่วนของหนี้สินเพียงร้อยละ 9.98 เนื่องจากเขตโทรศัพท์ภาคฯ ไม่ต้องรับภาระการจัดหาเงินทุน จึงไม่มีหนี้สินเงินกู้ยืมระยะยาวหรือระยะสั้น ส่วนของทุนนั้นแยกเป็นบัญชีระหว่างกัน ร้อยละ 74.40, 63.16, 49.03, 44.62 และ 53.30 ค่าเฉลี่ยคือร้อยละ 56.90 และแยกเป็นส่วนเกินทุนจากการรับบริจาค ในสัดส่วนร้อยละ 0.02, 0.10, 2.58, 5.06 และ 3.92 ค่าเฉลี่ยคือร้อยละ 2.33 บัญชีนี้มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากบริษัทเป็นผู้ลงทุนแล้ว ยกให้หรือมีเอกชนรายอื่นบริจาคสินทรัพย์ถาวรให้แก่องค์กรโทรศัพท์ฯ อีกหนึ่งรายการในส่วนของทุน คือ กำไรสะสมที่ยังไม่ได้จัดสรร มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นแล้วลดลงในปี 2543

เมื่อดูสัดส่วนของหนี้สิน พบว่าเป็นหนี้สินระยะยาวจากเงินประกันการใช้โทรศัพท์ มียอดสะสมเพิ่มขึ้นทุกปี ด้วยจำนวนเลขหมายโทรศัพท์ที่ติดตั้งให้บริการเพิ่มขึ้น มีสัดส่วนร้อยละ 7.16, 6.85, 7.23, 7.07 และ 6.13 ค่าเฉลี่ยคือร้อยละ 6.88 ที่เหลือเป็นหนี้สินหมุนเวียนในสัดส่วนร้อยละ 2.38, 3.43, 3.79, 3.27 และ 2.60 ค่าเฉลี่ยคือร้อยละ 3.10 รายการที่มากที่สุด

ของหนี้สินหมุนเวียน เป็นหนี้สินหมุนเวียนอื่น อันได้แก่ ภาษีต่าง ๆ ที่เขตโทรศัพท์ฯ ยังไม่ได้ นำส่งกรมสรรพากร เช่น ภาษีหัก ณ ที่จ่าย ภาษีขายที่ยังไม่ถึงกำหนด ฯลฯ

2) งบกำไรขาดทุน

ตารางที่ 18 แสดงการวิเคราะห์งบกำไรขาดทุนแบบย่อส่วนตามแนวดิ่ง - เขตโทรศัพท์
ภาคเหนือที่ 4

รายการ	ปี 2539	ปี 2540	ปี 2541	ปี 2542	ปี 2543	เฉลี่ย
รายได้จากการให้บริการโทรศัพท์	99.47	99.69	98.38	*99.01	99.68	99.25
รายได้อื่น	0.53	0.31	1.62	0.99	0.32	0.75
รวมรายได้	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานทั่วไป	26.09	31.92	28.57	28.44	29.28	28.86
ค่าใช้จ่ายในการให้บริการโทรศัพท์ และซ่อมแซมบำรุงรักษา	4.90	7.74	7.88	8.14	7.63	7.26
ค่าเสื่อมราคาทรัพย์สิน	23.77	26.42	26.64	33.61	43.64	30.82
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	2.47	0.66	0.67	1.03	*1.14	1.19
รวมค่าใช้จ่าย	57.23	66.74	63.76	71.22	81.69	68.13
กำไร (ขาดทุน) สุทธิ	42.77	33.26	36.24	28.78	18.31	31.87

ที่มา: จากการคำนวณ และ *: ปรับลดรายการปรับปรุง

จากตารางที่ 18 เมื่อพิจารณาถึงผลการดำเนินงานพบว่า มีรายได้จากการให้บริการโทรศัพท์เฉลี่ยร้อยละ 99.25 ที่เหลือเป็นรายได้อื่น ๆ ส่วนในด้านค่าใช้จ่ายเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้รวม แบ่งเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย คือ ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ มีอัตราร้อยละแต่ละปีเท่ากับ 23.77, 26.42, 26.64, 33.61 และ 43.64 ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยคือ ร้อยละ 30.82 รายการนี้มียอดสูงขึ้นทุกปี โดยเฉพาะในปี 2543 จากการขยายการลงทุนในสินทรัพย์ถาวร สำหรับให้บริการโทรศัพท์ ค่าใช้จ่ายกลุ่มที่สอง คือ ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานทั่วไป มีอัตราร้อยละแต่ละปีเท่ากับ 26.09, 31.92, 28.57, 28.44 และ 29.28 ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยคือร้อยละ 28.86 ส่วนที่เพิ่มในปี 2540 นั้นเป็นค่าเช่าพาดสายที่จ่ายให้แก่การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ซึ่งมีการปรับอัตราค่าเช่าให้สูงขึ้น และเป็นค่าวัสดุภัณฑ์ ส่วนในปีต่อ ๆ มา มีสัดส่วนลดลงแล้วเพิ่มอีกครั้งในปี 2543 ส่วนค่าใช้จ่ายในกลุ่มที่สาม คือ ค่าใช้จ่ายในการให้บริการโทรศัพท์ และซ่อมแซมบำรุงรักษา มีอัตราร้อยละแต่ละปีเท่ากับ 4.90, 7.74, 7.88, 8.14 และ 7.63 ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยคือร้อยละ 7.26 ในปี 2540 มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากค่าวัสดุอุปกรณ์ซึ่งเพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัวแต่ไม่สัมพันธ์กับรายได้ค่าติดตั้งโทรศัพท์ในปีนั้น จึงเป็นการใช้วัสดุสำหรับงาน

ซ่อมแซมและบำรุงรักษา ในปีต่อ ๆ มา ก็เช่นกัน นอกจากค่าใช้จ่าย 3 กลุ่มใหญ่แล้ว ยังมีค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่ไม่ได้เกิดจากการให้บริการโทรศัพท์ มีอัตราร้อยละแต่ละปีเท่ากับ 2.47, 0.66, 0.67, 1.03 และ 1.14 ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยคือร้อยละ 1.19 ในปี 2539 มียอดสูงเนื่องจากการบันทึกขาดทุนจากการเสื่อมค่าของพัสดุ ในขณะที่ปีต่อมาไม่มีรายการนี้แล้ว

เมื่อเปรียบเทียบรายได้ออกกับค่าใช้จ่าย เพื่อหาค่าไรสุทธิจากการดำเนินงานพบว่าค่าไรสุทธิมีอัตราลดลง เนื่องจากค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะในปี 2543 ค่าไรสุทธิลดลงเหลือเพียงร้อยละ 18.31 เนื่องจากมีภาระค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์สูงที่สุด ถึงร้อยละ 43.64 ของรายได้รวม

4.1.2 การวิเคราะห์โดยวิธีอัตราร้อยละของแนวโน้ม

1) งบดุล

ตารางที่ 19 แสดงการวิเคราะห์งบดุลวิธีอัตราร้อยละของปีฐานเคลื่อนที่ - เขตโทรศัพท์

ภาคเหนือที่ 4

หน่วย : พันบาท

รายการ	ปี 2539	ปี 2540	ปี 2541	ปี 2542	ปี 2543
สินทรัพย์หมุนเวียน	261,644	242,616	275,238	*287,194	249,509
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	(7.27)	13.45	4.34	(0.13)
สินทรัพย์ถาวร	1,575,183	1,712,662	1,818,162	2,203,322	3,085,426
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	8.73	6.16	21.18	40.04
รวมสินทรัพย์	1,836,827	1,955,278	2,093,400	2,490,516	3,334,935
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	6.45	7.06	18.97	33.91
หนี้สินหมุนเวียน	43,699	67,160	79,625	81,433	87,303
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	53.68	18.56	2.27	7.20
หนี้สินระยะยาว	131,504	133,752	151,305	176,196	204,018
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	1.70	13.12	16.45	15.79
ทุน	1,661,624	1,754,366	1,862,470	*2,232,887	3,043,614
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	5.58	6.16	19.89	36.31
รวมหนี้สินและทุน	1,836,827	1,955,278	2,093,400	2,490,516	3,334,935
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	6.45	7.06	18.97	33.91

ที่มา : จากการคำนวณและ * : ปรับลดรายการปรับปรุง

จากตารางที่ 19 พบว่าสินทรัพย์รวมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปีเมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้า และเป็นการเพิ่มในสัดส่วนที่มากขึ้นโดยเฉพาะในปี 2543 เพิ่มมากที่สุดถึงร้อยละ 33.91 รองลงมาคือปี 2542 เพิ่มในอัตราร้อยละ 18.97 เมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้า สินทรัพย์ที่เพิ่มขึ้นส่วนใหญ่เป็นสินทรัพย์ถาวรเพราะเป็นบริการสาธารณูปโภค เริ่มจากปี 2540 สินทรัพย์ที่เพิ่มเป็นสินทรัพย์สำหรับสนับสนุนงานอำนวยการ เนื่องจากมีการก่อสร้างอาคารที่ทำการเขตฯ ส่วนในปี 2542 และ 2543 เป็นการเพิ่มของสินทรัพย์สำหรับขยายการให้บริการโดยในปี 2543 มียอดเพิ่มมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 40.04 เป็นเงิน 882 ล้านบาท ส่วนสินทรัพย์หมุนเวียนในปี 2542 มียอดรวมมากที่สุด จากบัญชีลูกหนี้การค้าและพัสดุดังเหลือ ซึ่งมียอดมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับทุก ๆ ปี

ส่วนด้านหนี้สินและทุนนั้น ส่วนของทุนเพิ่มในอัตราที่มากขึ้นทุกปีด้วยยอดกำไรสุทธิที่ทำได้ในแต่ละปี และบัญชีส่วนเกินทุนจากการรับบริจาค ซึ่งมียอดมากขึ้นตั้งแต่ปี 2541 เป็นต้นมา และเพิ่มอีกเท่าตัวในปี 2542 ส่วนในปี 2543 เป็นการเพิ่มของบัญชีระหว่างกันเนื่องจากพัสดุดังลงทุนส่วนใหญ่เป็นการเบิกจากคลังพัสดุส่วนกลางมากกว่าการจัดซื้อ / จัดจ้างที่เขตโทรศัพท์ฯ ดำเนินการเอง สำหรับบัญชีหนี้สิน ส่วนที่เป็นหนี้สินหมุนเวียนยอดเงินที่เพิ่มส่วนมากจะเป็นภาระภาษีที่ยังไม่ครบกำหนดนำส่งกรมสรรพากร ส่วนหนี้สินระยะยาวเพิ่มจากบัญชีเงินประกันการใช้โทรศัพท์ตามจำนวนเลขหมายติดตั้งที่ขยายมากขึ้นทุกปี โดยเฉพาะในปี 2543

2) งบกำไรขาดทุน

ตารางที่ 20 แสดงการวิเคราะห์งบกำไรขาดทุนวิธีอัตราร้อยละของปีฐานเคลื่อนที่ -
เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 4

หน่วย : พันบาท

รายการ	ปี 2539	ปี 2540	ปี 2541	ปี 2542	ปี 2543
รายได้รวม	687,642	669,530	730,605	*741,637	765,058
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	(2.63)	9.12	1.51	3.16
ค่าใช้จ่ายบริหารงานทั่วไป	179,415	213,725	208,738	210,918	224,038
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	19.12	(2.33)	1.04	6.22
ค่าใช้จ่ายให้บริการโทรศัพท์ และซ่อมแซมบำรุงรักษา	33,702	51,807	57,543	60,400	58,412
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	53.72	11.07	4.96	(3.29)
ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์	163,427	176,895	194,664	249,268	333,869
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	8.24	10.04	28.05	33.94
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	16,981	4,419	4,928	7,638	8,693
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	(73.98)	11.52	54.99	13.81
ค่าใช้จ่ายรวม	393,525	446,846	465,873	528,224	*625,012
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	13.54	4.25	13.38	18.32
กำไร(ขาดทุน)สุทธิ	294,117	222,684	264,732	213,413	140,046
ร้อยละที่เปลี่ยนแปลง	-	(24.29)	18.88	(19.39)	(34.38)

ที่มา : จากการคำนวณ และ * : ปรับลดรายการปรับปรุง

จากตารางที่ 20 พบว่า รายได้ในแต่ละปีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ยกเว้นปี 2540 ซึ่งเป็นปีที่มีรายได้ได้น้อยที่สุด เนื่องจากรายได้ค่าบริการ โทรศัพท์ทางไกลลดลงจากการแข่งขันอย่างรุนแรงของบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ของเอกชน แต่ค่าใช้จ่ายหลักเพิ่มขึ้นทั้ง 3 กลุ่ม โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายในการบริหารงานทั่วไป เป็นเพราะอัตราค่าเช่ามียอดสูงขึ้น และมีการจัดซื้อวัสดุภัณฑ์สำหรับอาคารที่ทำการใหม่เช่นเดียวกับค่าใช้จ่ายในการให้บริการ โทรศัพท์และซ่อมแซมบำรุงรักษาที่มีการใช้วัสดุอุปกรณ์สูงมาก ส่วนในปีต่อ ๆ มา รายได้เพิ่มจากค่าบริการโทรศัพท์ภายในท้องถิ่น ค่าใช้บริการโทรศัพท์สาธารณะและค่าติดตั้งโทรศัพท์ ส่วนค่าใช้จ่ายในแต่ละปีที่เพิ่มในอัตรามากขึ้นเรื่อย ๆ คือค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ ในขณะที่ค่าใช้จ่ายในการให้บริการโทรศัพท์และซ่อมแซมบำรุงรักษาเพิ่มในอัตราที่ลดลง ผลกำไรเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ปี 2539 มีกำไร

มากที่สุด จึงทำให้มีผลการดำเนินงานดีที่สุดใน รongลงมาคือปี 2541 ซึ่งมีรายได้เพิ่มขึ้นแต่กำไรลดลง เพราะค่าใช้จ่ายต่าง ๆ มีขอดสูงขึ้น ส่วนในปี 2543 เป็นปีที่มีผลการดำเนินงานต่ำที่สุด แม้จะมีรายได้มากที่สุด แต่ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มในอัตราส่วนที่มากกว่า โดยเฉพาะค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์

4.2 การวิเคราะห์โดยวิธีอัตราส่วนทางการเงิน

ตารางที่ 21 แสดงการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน - เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 4

อัตราส่วน	2539	2540	2541	2542	2543	เฉลี่ย
1.อัตราส่วนแสดงสภาพคล่อง (เท่า)						
- อัตราส่วนทุนหมุนเวียน	5.99	3.61	3.46	3.53	2.86	3.66
- อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว	3.21	1.84	2.01	1.97	1.59	2.01
2.อัตราส่วนแสดงสมรรถภาพในการดำเนินงาน						
- ระยะเวลาเฉลี่ยในการเก็บหนี้ (วัน)	76	77	80	90	81	81
- อัตราการหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ (รอบ)	5.63	5.56	6.14	6.07	6.44	6.02
- อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร (เท่า)	0.43	0.39	0.40	0.33	0.25	0.34
- อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (เท่า)	0.37	0.34	0.34	0.29	0.23	0.30
3.อัตราส่วนแสดงสภาพเสี่ยง (%)						
- อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์	9.54	10.28	11.03	10.34	8.74	9.87
4.อัตราส่วนแสดงสมรรถภาพในการหากำไร (%)						
- อัตราผลตอบแทนต่อค่าขาย	43.00	33.36	36.83	29.06	18.36	31.82
- อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม	16.01	11.39	12.65	8.57	4.20	9.69

ที่มา : จากการคำนวณและปรับลดรายการปรับปรุง

จากตารางที่ 21 วิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินได้ดังนี้

4.2.1 อัตราส่วนแสดงสภาพคล่อง พบว่าเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 4 มีอัตราส่วนทุนหมุนเวียนโดยเฉลี่ยเป็น 3.66 โดยในแต่ละปีมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากหนี้สินหมุนเวียนอื่น อันได้แก่ภาระภาษีที่ยังไม่ถึงกำหนดให้กรมสรรพากรมีอัตราเพิ่มสูงกว่าสินทรัพย์หมุนเวียน และเมื่อหักรายการพัสดุดังเหลือออก อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็วเหลือเพียงเฉลี่ยร้อยละ 2.01 เนื่องจากเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 4 มียอดพัสดุในคลังมากที่สุดในปี 2543 เขตโทรศัพท์ภาคเหนือ

4.2.2 อัตราส่วนแสดงสมรรถภาพในการดำเนินงาน เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 4 มีระยะเวลาเฉลี่ยในการเก็บหนี้ เฉลี่ย 5 ปี อยู่ที่ 81 วัน ปี 2539 เก็บหนี้ได้เร็ว

ที่สุด 76 วัน ส่วนในปีต่อ ๆ มา ยอดขายเชื่อมีแนวโน้มลดลง ในขณะที่ยอดลูกหนี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากภาวะวิกฤติเศรษฐกิจทำให้ธุรกิจเอกชนชำระหนี้ให้ช้าลง ส่วนอัตราการหมุนเวียนของเงินลงทุนในพัสดุเฉลี่ย 6 รอบ สร้างยอดขายได้ปีละประมาณ 5-6 เท่า ถือว่ายังเป็นอัตราส่วนที่ต่ำ แต่หนี้สินรวมก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จึงควรบริหารพัสดุให้มีเฉพาะที่จำเป็นในการใช้งาน สำหรับอัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวรและสินทรัพย์รวม พบว่ามีค่าเฉลี่ยเป็น 0.34 และ 0.30 เท่า ตามลำดับ และมีแนวโน้มลดลงทุกปี เนื่องจากการขยายการลงทุนมาก แต่ไม่เร่งสร้างยอดขาย การเติบโตของสินทรัพย์จึงมากกว่าการเติบโตของยอดขาย

4.2.3 อัตราส่วนแสดงสภาพเสี่ยง เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 4 มีหนี้สินรวมเฉลี่ยเพียงร้อยละ 9.87 ของสินทรัพย์รวม เนื่องจากเขตโทรศัพท์ฯ ไม่มีการก่อหนี้ที่เป็นเงินกู้ยืมทั้งระยะสั้นและระยะยาว เพราะภาระเหล่านี้ดำเนินการโดยส่วนกลาง

4.2.4 อัตราส่วนแสดงสมรรถภาพในการหากำไร พบว่าเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 4 สามารถสร้างกำไรจากการดำเนินงานได้ประมาณร้อยละ 31.82 ของยอดขาย อัตราส่วนนี้มีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ จากร้อยละ 43.00 ในปี 2539 เหลือเพียงร้อยละ 18.36 ในปี 2543 ซึ่งเป็นปีที่มีรายได้มากที่สุด แต่ก็มีค่าใช้จ่ายเพิ่มในอัตรามากกว่า และเมื่อนำกำไรจากการดำเนินงานเปรียบเทียบกับสินทรัพย์รวมอัตราส่วนนี้ยิ่งต่ำมาก เหลือเพียงเฉลี่ยร้อยละ 9.69 และต่ำที่สุดในปี 2543 ที่มีอัตราส่วนเพียงร้อยละ 4.20 เป็นเพราะมุ่งขยายการลงทุนแต่ไม่เร่งสร้างยอดขาย

สรุป จากการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 4 ระหว่างปี 2539 - 2543 พบว่า มีการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรเพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยในปี 2543 มียอดเพิ่มมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.04 เป็นเงิน 882 ล้านบาท แต่รายได้รวมเพิ่มขึ้นจากปี 2542 เพียงร้อยละ 3.16 เป็นเงินเพียง 3.4 ล้านบาท ซึ่งน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับสัดส่วนที่ขยายการลงทุน อัตราหมุนเวียนเฉลี่ยของสินทรัพย์ถาวรและสินทรัพย์รวมมีเพียง 0.34 และ 0.30 เท่า ตามลำดับ มีระยะเวลาในการเก็บหนี้โดยเฉลี่ย 81 วัน ระยะเวลาในการเก็บหนี้ได้เร็วที่สุด 76 วันในปี 2539 และใช้เวลามากที่สุด 90 วันในปี 2542 ในด้านสมรรถภาพในการหากำไรมีอัตราผลตอบแทนต่อค่าขายเฉลี่ยร้อยละ 31.82 ปี 2539 มีอัตราส่วนสูงที่สุดเป็นร้อยละ 43.00 แล้วมีแนวโน้มลดลงตลอด ยกเว้นในปี 2541 ซึ่งมีอัตราร้อยละของค่าใช้จ่ายรวมต่ำกว่าปีอื่น ๆ เช่นเดียวกับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวมเฉลี่ยร้อยละ 9.69 ในปี 2539 มีอัตราผลตอบแทนสูงที่สุดเป็นร้อยละ 16.01 และในปี 2543 มีอัตราส่วนต่ำที่สุดเหลือเพียงร้อยละ 4.20 ปี 2539 จึงเป็นปีที่มีผลการดำเนินงานที่ดีที่สุด แต่มีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ ปี 2543 จึงเป็นปีที่มีผลการดำเนินงานต่ำที่สุด

สรุปผลการดำเนินงานในภาพรวม 4 เขตโทรศัพท์ภาคเหนือ มีการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรมากที่สุด เป็นสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 88.95 ของสินทรัพย์รวม เนื่องจากเป็นบริการสาธารณูปโภคจึงต้องลงทุนในสินทรัพย์ถาวร เพื่อขยายการให้บริการ โดยในปี 2543 มีการลงทุนเพิ่มมากที่สุด ทำให้มีค่าใช้จ่ายในหมวดค่าเสื่อมราคาตามมา โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 26-32 ของรายได้รวมในช่วง 5 ปีนี้ ในปี 2539 การลงทุนในสินทรัพย์ถาวรส่วนใหญ่มาจากการตั้งงบประมาณประจำปี ส่วนในปีต่อ ๆ มา เริ่มมีงานโครงการตามนโยบายขององค์การโทรศัพท์ฯ ซึ่งเกิดขึ้นพร้อม ๆ กันทุกเขตโทรศัพท์ฯ โดยเฉพาะในปี 2542 และ 2543 เช่น โครงการยกระดับคุณภาพบริการโดยการทยอยเปลี่ยนเคเบิลที่เสื่อมสภาพ โครงการขยายบริการโทรศัพท์ 800,000 เลขหมาย โครงการโทรศัพท์สาธารณะทางไกลชนบท ฯลฯ เหล่านี้ทำให้ทุกเขตโทรศัพท์ฯ มีสินทรัพย์ถาวรเพิ่มในอัตราที่สูงมาก แต่ไม่เร่งสร้างยอดขายหรือควบคุมค่าใช้จ่าย จึงมีผลให้อัตรากำไรสุทธิของสินทรัพย์รวมค่อนข้างต่ำไม่เกิน 0.40 เท่า อัตราผลตอบแทนต่อยอดขายอยู่ระหว่างร้อยละ 13.45 - 56.89 ส่วนอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมอยู่ระหว่างร้อยละ 3.02 - 23.50

รายได้ที่เพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอคือค่าบริการโทรศัพท์ภายในท้องถิ่นและค่าบริการโทรศัพท์สาธารณะ เนื่องจากประชาชนยังมีความต้องการสูงมาก ในขณะที่ค่าบริการโทรศัพท์ทางไกลในประเทศเริ่มลดลงตั้งแต่ปี 2540 เนื่องจากการแข่งขันที่ค่อนข้างรุนแรงของบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ของเอกชน ส่วนรายได้ค่าเช่าตู้สายและวงจร ในช่วงแรก ๆ อาจยังไม่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นมาตรฐาน จึงมีการบันทึกรับรู้รายได้ย้อนหลังในปี 2540 หรือ ปี 2541 เกือบทุกเขตฯ ส่วนในด้านค่าใช้จ่ายประจำมี 3 กลุ่ม คือ ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานทั่วไป ค่าใช้จ่ายในการให้บริการโทรศัพท์และซ่อมแซมบำรุงรักษา และค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ นอกจากนี้ยังมีค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ซึ่งมีผลให้กำไรลดลง ไม่มีต้นทุนขายเพราะเป็นกิจการให้บริการ และไม่มีต้นทุนทางการเงินเนื่องจากภาระในการจัดหาเงินกู้ดำเนินการโดยส่วนกลาง กำไรที่เกิดขึ้นจากการนำรายได้หักค่าใช้จ่ายเหล่านี้แล้วจึงเป็นเพียงกำไรจากการดำเนินงานยังไม่ใช่กำไรสุทธิ

ปี 2539 มีผลการดำเนินงานดีที่สุดแล้วมีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ ปี 2543 จึงเป็นปีที่มีผลการดำเนินงานต่ำที่สุด เนื่องจากมีภาระค่าเสื่อมราคามากที่สุด มีผลให้อัตรากำไรสุทธิทางการเงินค่อนข้างต่ำ

เปรียบเทียบผลการดำเนินงาน

หลังจากที่ได้ทราบรายละเอียดผลการดำเนินงานเป็นรายเขตโทรศัพท์ภาคเหนือแล้ว ขั้นตอนต่อไปจะทำการเปรียบเทียบผลการดำเนินงาน โดยใช้ค่าเฉลี่ยอัตราส่วนทางการเงินระหว่างปี 2539 – 2543 เป็นแต่ละเขต โทรศัพท์ภาคเหนือ ทำการศึกษาเปรียบเทียบ ดังนี้

1. ระหว่างเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 1 – 4 กับค่าเฉลี่ยในภาพรวมของฝ่ายโทรศัพท์ภาคเหนือ (ยกเว้น 4 เขตโทรศัพท์ภาคเหนือ เท่านั้น ไม่รวมงานสนับสนุน คือ ส่วนอำนวยการฝ่ายและกองตรวจสอบภายในภาคเหนือ) เพื่อให้ทราบว่าผลการดำเนินงานของแต่ละเขตโทรศัพท์ภาคเหนือแตกต่างจากผลการดำเนินงานในภาพรวมของฝ่ายโทรศัพท์ภาคเหนือ (4 เขตโทรศัพท์ภาคเหนือ) อย่างไร และทราบจุดอ่อน – จุดแข็ง ของแต่ละเขตโทรศัพท์ภาคเหนือ

2. ระหว่างฝ่ายโทรศัพท์ภาคเหนือ (4 เขตโทรศัพท์ภาคเหนือ และงานสนับสนุนอีก 2 ส่วนงาน) กับค่าเฉลี่ยในภาพรวมขององค์กรโทรศัพท์ฯ เพื่อให้ทราบว่าผลการดำเนินงานของฝ่ายโทรศัพท์ภาคเหนือแตกต่างจากผลการดำเนินงานขององค์กรโทรศัพท์ฯ ซึ่งเปรียบเสมือนค่าเฉลี่ยของธุรกิจอย่างไร

3. ระหว่างข้อมูลรวมขององค์กรโทรศัพท์ฯ กับข้อมูลของบริษัท ไทยเทเลโฟน แอนด์ เทเลคอมมิวนิเคชั่น จำกัด (ทีทีเอ็นซีที) ซึ่งเป็นบริษัทเอกชนที่ได้รับสัมปทานในการให้บริการโทรศัพท์ในเขตภูมิภาคทั่วประเทศ เพื่อให้ทราบจุดแข็ง – จุดอ่อน ของทั้งสององค์กร

รายละเอียดการเปรียบเทียบมีดังต่อไปนี้

1. เปรียบเทียบผลการดำเนินงานระหว่างแต่ละเขตโทรศัพท์ภาคเหนือ กับค่าเฉลี่ยในภาพรวมของ 4 เขตโทรศัพท์ภาคเหนือ

ตาราง 22 แสดงการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินระหว่างแต่ละเขตโทรศัพท์ภาคเหนือกับ
ค่าเฉลี่ยรวม 4 เขตโทรศัพท์ภาคเหนือ

ค่าเฉลี่ยระหว่าง ปี 2539 - 2543

อัตราส่วน	เขต ฯ 1	เขต ฯ 2	เขต ฯ 3	เขต ฯ 4	*เฉลี่ย
1. อัตราส่วนแสดงสภาพคล่อง (เท่า)					
- อัตราส่วนทุนหมุนเวียน	2.88	3.36	3.94	3.66	3.33
- อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว	2.18	2.83	3.92	2.01	2.59
2. อัตราส่วนแสดงสมรรถภาพในการดำเนินงาน					
- ระยะเวลาเฉลี่ยในการเก็บหนี้ (วัน)	95	94	153	81	103
- อัตราการหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ (รอบ)	12.49	22.01	487.54	6.02	13.19
- อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร (เท่า)	0.38	0.31	0.35	0.34	0.35
- อัตราการหมุนเวียนของ สินทรัพย์รวม (เท่า)	0.34	0.28	0.31	0.30	0.32
3. อัตราส่วนแสดงสภาพเสี่ยง					
- อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (%)	11.22	8.83	8.91	9.87	9.96
4. อัตราส่วนแสดงสมรรถภาพในการหากำไร					
- อัตราผลตอบแทนต่อค่าขาย (%)	48.83	27.57	35.83	31.82	39.00
- อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม (%)	16.63	7.80	11.12	9.69	12.32

ที่มา : จากการคำนวณ * ค่าเฉลี่ยมาจากตัวเลขในงบการเงินของแต่ละเขตนำมารวมคำนวณเฉลี่ยอีกครั้ง

1.1 อัตราส่วนแสดงสภาพคล่อง

- อัตราส่วนทุนหมุนเวียน พบว่าเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 1 มีอัตราส่วนทุนหมุนเวียนต่ำที่สุด คือ เฉลี่ย 2.88 เท่า ส่วนเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 3 มีอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเฉลี่ยสูงที่สุด เป็น 3.94 เท่า ซึ่งหากดูโครงสร้างจากการมีส่วนงบบุคลากรตามแนวคิดจะเปรียบเทียบได้ชัดเจนขึ้น

ตารางที่ 23 แสดงค่าเฉลี่ยการย่อบางงบดุลตามแนวคิด ของแต่ละเขตโทรศัพท์ภาคเหนือกับ
ค่าเฉลี่ยรวม 4 เขตโทรศัพท์ภาคเหนือ

รายการ	เขตฯ 1	เขตฯ 2	เขตฯ 3	เขตฯ 4	*เฉลี่ย
สินทรัพย์					
สินทรัพย์หมุนเวียน	11.50	8.57	11.84	11.75	11.05
สินทรัพย์ถาวร	88.50	91.43	88.16	88.25	88.95
รวมสินทรัพย์	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
หนี้สินและทุน					
หนี้สินหมุนเวียน	3.82	2.44	2.97	3.10	3.25
หนี้สินระยะยาว	7.40	6.42	6.03	6.88	6.71
ทุน	88.78	91.14	91.00	90.02	90.04
รวมหนี้สินและทุน	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา : จากการคำนวณ * ค่าเฉลี่ยมาจากตัวเลขในงบการเงินของแต่ละเขตนำมารวมคำนวณเฉลี่ยอีกครั้ง

จากตารางที่ 23 พบว่าเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 1 มีหนี้สินหมุนเวียนสูงที่สุด คือเป็นร้อยละ 3.82 ส่วนเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 3 มีสัดส่วนของสินทรัพย์หมุนเวียนสูงที่สุดเป็นร้อยละ 11.84 จึงมีผลต่ออัตราส่วนทุนหมุนเวียน

- อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว เมื่อหักยอดพัสดุดังเหลือออกพบว่า เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 3 มีสภาพคล่องมากที่สุด มีอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็วเป็น 3.92 เท่า รองลงมาคือ เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 2 ส่วนเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 4 มีสภาพคล่องน้อยที่สุดด้วยอัตราส่วนเพียง 2.01 เท่า เนื่องจากเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 3 มีพัสดุดังเหลือจำนวนน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยพัสดุดังเหลือปีละประมาณ 1.53 ล้านบาท เป็นคล้ายๆกันเดียวกับเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 2 ซึ่งมีพัสดุดังเหลือปีละประมาณ 22.65 ล้านบาท ส่วนเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 1 และเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 4 มีพัสดุดังเหลือปีละประมาณ 107.27 และ 118.50 ล้านบาทตามลำดับ

1.2 อัตราส่วนแสดงสมรรถภาพในการดำเนินงาน

- ระยะเวลาเฉลี่ยในการเก็บหนี้ พบว่าเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 4 ใช้เวลาน้อยที่สุดในการเก็บหนี้ คือ 81 วัน ส่วนเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 1 และเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 2 ใช้เวลาใกล้เคียงกัน คือ 94 และ 95 วัน ตามลำดับ ในขณะที่เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 3 ใช้เวลาในการเก็บหนี้ยาวนานที่สุดถึง 153 วัน สาเหตุเนื่องจาก ยอดหนี้ค้างในแต่ละปีของเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 3 มียอดสะสมเพิ่มขึ้นทุกปี ไม่สัมพันธ์กับยอดขายเชื่อที่มีแนวโน้มลดลง

- อัตราการหมุนเวียนของพัสดุกงเหลือค่าเฉลี่ยของ 4 เขตโทรศัพท์ภาคเหนือ คือ 13.19 รอบ เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 4 มีอัตราการหมุนเวียนของพัสดุกงเหลือเพียง 6.02 รอบ เนื่องจากมีพัสดุในคลังมากที่สุด ในขณะที่เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 3 มีจำนวนรอบมากที่สุด เป็นเพราะมีพัสดุน้อยที่สุด ส่วนเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 1 มีรายได้มากที่สุด อัตราการหมุนเวียนของพัสดุจึงค่อนข้างสูง ระหว่างแต่ละเขตฯ จึงไม่สามารถเปรียบเทียบกันได้อย่างแท้จริง

- อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร ค่าเฉลี่ยของ 4 เขตโทรศัพท์ภาคเหนือ คือ 0.35 เท่า และค่าเฉลี่ยของแต่ละเขตโทรศัพท์ฯ เป็น 0.38, 0.31, 0.35 และ 0.34 เท่าตามลำดับ ไม่แตกต่างจากค่าเฉลี่ยมากนัก ซึ่งถ้าดูสัดส่วนของสินทรัพย์ถาวรของฝ่ายโทรศัพท์ภาคเหนือ (จากตารางที่ 23) สูงถึงประมาณร้อยละ 88.95 ของสินทรัพย์รวมและเช่นเดียวกับ อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวมที่มีค่าเฉลี่ยเพียง 0.32 เท่า เนื่องจากเป็นกิจการ สาธารณูปโภค จึงต้องลงทุนสูงเพื่อให้บริการสังคม

สรุป สมรรถภาพในการดำเนินงานในภาพรวมของ 4 เขตโทรศัพท์ภาคเหนือ ค่อนข้างต่ำ ใช้เวลาในการจัดเก็บหนี้ระหว่าง 3 – 5 เดือน แต่ถ้าจัดกลุ่มลูกหนี้ก็จะมีตั้งแต่ 3 เดือน ถึงมากกว่า 2 ปี เขตโทรศัพท์ฯ มีการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรค่อนข้างสูง แต่สร้างรายได้กลับมาเพียงไม่ถึง 0.4 เท่า ซึ่งข้อมูลในแต่ละพื้นที่จะคล้าย ๆ กัน คือ นอกจากงานลงทุนตามงบประมาณ ประจำปีแล้วยังมีงานโครงการขยายบริการ โทรศัพท์ งานปรับปรุงคุณภาพบริการ ฯลฯ จึงทำให้มีสินทรัพย์รวมเพิ่มขึ้นมากโดยเฉพาะในปี 2542 และ 2543 หากจะเปรียบเทียบ 4 เขตโทรศัพท์ภาคเหนือ อาจจะกล่าวได้ว่า เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 1 มีอัตราส่วนแสดงสมรรถภาพในการดำเนินงานดีที่สุด เนื่องจากมีพื้นที่ให้บริการในจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน แม่ฮ่องสอน และเชียงราย เป็นพื้นที่ที่มีเศรษฐกิจค่อนข้างดีและเป็นเมืองท่องเที่ยวประชาชนมีรายได้ดีจึงมีการใช้บริการโทรศัพท์มากกว่าอีก 3 เขตโทรศัพท์ภาคเหนือ

1.3 อัตราส่วนแสดงสภาพเสี่ยง

- อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ เป็นการพิจารณาขนาดของเงินทุนจากเจ้าหนี้ ที่มีอยู่ในกิจการ ค่าเฉลี่ยของ 4 เขตโทรศัพท์ภาคเหนือคือร้อยละ 9.96 ซึ่งค่อนข้างน้อย แต่ละเขตโทรศัพท์ที่มีค่าเฉลี่ยดังนี้ คือ ร้อยละ 11.22, 8.83, 8.91 และ 9.87 ตามลำดับ เนื่องจากเขตโทรศัพท์ภาคเหนือทั้ง 4 ไม่ได้จัดหาเงินทุนเอง จึงไม่มีภาระเรื่องการชำระหนี้เงินกู้ระยะยาวและดอกเบี้ยจ่าย

1.4 อัตราส่วนแสดงสมรรถภาพในการหากำไร เพื่อให้เป็นการวัดผลการดำเนินงานอย่างแท้จริงเหมือนขององค์กรโทรศัพท์ฯ และของบริษัทที่ที่แอนด์ที่ๆ ที่จะนำเสนอต่อไป จึงใช้กำไรจากการดำเนินงาน ก่อนหักรายการพิเศษ ดอกเบี้ยจ่ายและภาษีเงินได้

- อัตราส่วนผลกำไรต่อค่าขาย ค่าเฉลี่ยของฝ่ายโทรศัพท์ภาคเหนือ คือร้อยละ 39.00 แยกเป็นเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 1 – 4 ตามลำดับ ดังนี้ ร้อยละ 48.83, 27.57, 35.83 และ 31.82 พบว่าเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 1 มีอัตราผลกำไรต่อค่าขายมากที่สุด ในขณะที่เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 2 มีอัตราส่วนน้อยที่สุด เช่นเดียวกับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม ข้อมูลเพิ่มเติมจากการย่อส่วนงบกำไรขาดทุนตามแนวดิ่งจะช่วยให้วิเคราะห์ได้ชัดเจนขึ้น

ตารางที่ 24 แสดงค่าเฉลี่ยการย่อส่วนงบกำไรขาดทุนแนวดิ่ง ของแต่ละเขตโทรศัพท์ภาคเหนือ กับค่าเฉลี่ยรวม 4 เขตโทรศัพท์ภาคเหนือ

รายการ	เขตฯ 1	เขตฯ 2	เขตฯ 3	เขตฯ 4	*เฉลี่ย
รายได้ค่าบริการ โทรศัพท์	99.32	99.35	99.39	99.27	99.31
รายได้อื่น	0.68	0.65	0.61	0.73	0.69
รวมรายได้	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานทั่วไป	19.30	30.20	26.43	28.05	24.38
ค่าใช้จ่ายในการให้บริการ โทรศัพท์และซ่อม/บำรุง	4.81	7.89	6.90	7.03	6.24
ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์	26.18	32.51	29.84	29.86	28.74
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	1.66	1.62	1.23	4.36	2.19
รวมค่าใช้จ่าย	51.95	72.22	64.41	69.31	61.56
กำไรสุทธิ	48.05	27.78	35.59	30.69	38.44

ที่มา : จากการคำนวณ * ค่าเฉลี่ยมาจากตัวเลขในงบการเงินของแต่ละเขตนำมารวมคำนวณเฉลี่ยอีกครั้ง

จากตารางที่ 24 พบว่า เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 1 มีค่าใช้จ่ายรวมน้อยที่สุด เพียงร้อยละ 51.95 ในขณะที่เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 2 มีค่าใช้จ่ายรวมสูงถึง ร้อยละ 72.22 ของยอดรายได้รวม ทั้งที่เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 2 เป็นเขตเล็กที่สุดในบรรดา 4 เขตโทรศัพท์ภาคเหนือ แต่มีสัดส่วนสินทรัพย์ถาวรมากที่สุด (ร้อยละ 91.43 ของสินทรัพย์รวม) จึงทำให้มีภาระค่าเสื่อมราคาสูงที่สุด (ร้อยละ 32.51) และมีค่าใช้จ่ายในการบริหารงานสูงที่สุด ถึงร้อยละ 30.20 ทำให้อัตรากำไรจากการดำเนินงานต่ำกว่าเขตอื่น ๆ

สรุปการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานของแต่ละเขตโทรศัพท์ภาคเหนือกับค่าเฉลี่ยของ 4 เขตโทรศัพท์ พบว่า โดยส่วนใหญ่เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 1 มีผลการดำเนินงานดีที่สุดในเนื่องจากมีสมรรถภาพในการดำเนินงานรวมดีที่สุด มีระยะเวลาเก็บหนี้ มีการหมุนเวียนของสินทรัพย์ดีกว่าค่าเฉลี่ยของฝ่ายโทรศัพท์ภาคเหนือ และมีสมรรถภาพในการหากำไรสูงที่สุดและสูงกว่าค่าเฉลี่ยของฝ่ายโทรศัพท์ภาคเหนือเช่นกัน ส่วนในด้านสภาพคล่องและสภาพเสี่ยง แม้จะ

มีสภาพคล่องต่ำที่สุดและมีสภาพเสี่ยงสูงที่สุดแต่ก็เป็นค่าที่ไม่ต่ำหรือสูงมากนัก ผลการดำเนินงาน รองลงไป คือ เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 3 และ เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 4 ซึ่งเกือบจะใกล้เคียงกัน เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 3 มีสมรรถภาพในการหาค่าไรสูงกว่าเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 4 เนื่องจากมีสัดส่วนค่าใช้จ่ายรวมน้อยกว่าเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 4 ประมาณร้อยละ 5 ของ ยอดขายแต่มีความสามารถในการจัดเก็บหนี้้น้อยกว่า ซึ่งจะมีผลต่อสภาพคล่อง ส่วนเขตโทรศัพท์ ภาคเหนือที่ 2 เป็นเขตเล็กที่สุดและมีผลการดำเนินงานต่ำกว่าเขตฯ อื่น

2. รายละเอียดการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานระหว่างฝ่ายโทรศัพท์ภาคเหนือกับ ค่าเฉลี่ยในภาพรวมขององค์กรโทรศัพท์ฯ ข้อมูลของฝ่ายโทรศัพท์ภาคเหนือผู้ศึกษาใช้ยอดรวม ทั้ง 6 ส่วนงานที่มีรายได้และไม่มียาได้ เช่นเดียวกับข้อมูลขององค์กรโทรศัพท์ฯ ที่ใช้ยอดรวม ทั้งหมด อัตราส่วนทางการเงินที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ ใช้ข้อมูลบางประเด็นที่พอจะเปรียบเทียบ กันได้

ตารางที่ 25 แสดงการเปรียบเทียบอัตราส่วนทางการเงินของฝ่ายโทรศัพท์ภาคเหนือ กับของ องค์กรโทรศัพท์ฯ (ทศท.)

อัตราส่วน	2539	2540	2541	2542	2543	*เฉลี่ย
1.อัตราส่วนแสดงสภาพคล่อง (เท่า)						
- อัตราส่วนทุนหมุนเวียน - ฝ่ายฯ ภาคเหนือ	5.99	3.23	3.55	3.05	2.44	3.33
- อัตราส่วนทุนหมุนเวียน - ทศท.	2.54	2.06	1.31	1.18	1.20	1.56
- อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว - ฝ่ายฯ ภาคเหนือ	4.32	2.33	2.87	2.46	1.99	2.59
- อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว - ทศท.	2.25	1.87	1.17	1.03	1.10	1.40
2.สมรรถภาพในการดำเนินงาน						
- ระยะเวลาในการเก็บหนี้ (วัน) - ฝ่ายฯ ภาคเหนือ	75	73	85	110	93	89
- ระยะเวลาในการเก็บหนี้ (วัน) - ทศท.	67	75	78	74	60	71
- อัตราการหมุนของสินค้าคงเหลือ - ฝ่ายฯ ภาคเหนือ	11.66	11.68	12.92	12.63	15.66	13.19
- อัตราการหมุนของสินค้าคงเหลือ - ทศท.	8.42	9.56	11.59	11.49	14.90	11.52
- อัตราการหมุนของสินทรัพย์ถาวร - ฝ่ายฯ ภาคเหนือ	0.43	0.41	0.43	0.32	0.26	0.35
- อัตราการหมุนของสินทรัพย์ถาวร - ทศท.	0.25	0.22	0.24	0.22	0.23	0.23
- อัตราการหมุนของสินทรัพย์รวม - ฝ่ายฯ ภาคเหนือ	0.38	0.36	0.37	0.28	0.24	0.32
- อัตราการหมุนของสินทรัพย์รวม - ทศท.	0.18	0.16	0.19	0.18	0.18	0.18

ตารางที่ 25 แสดงการเปรียบเทียบอัตราส่วนทางการเงินของฝ่ายโทรศัพท์ภาคเหนือ กับของ
องค์การโทรศัพท์ ฯ (ทศท.) (ต่อ)

อัตราส่วน	2539	2540	2541	2542	2543	*เฉลี่ย
3.สภาพเสียด						
- หนี้สินต่อสินทรัพย์ - ฝ่าย ฯ ภาคเหนือ	9.28	10.45	11.05	10.18	9.20	9.98
- หนี้สินต่อสินทรัพย์ - ทศท.	27.70	30.50	31.80	32.79	30.89	30.85
4. สมรรถภาพในการหากำไร						
- ผลตอบแทนต่อค่าขาย (%) - ฝ่าย ฯ ภาคเหนือ	48.00	41.99	46.32	32.28	22.26	38.18
- ผลตอบแทนต่อค่าขาย (%) - ทศท.	49.93	49.23	34.61	27.85	27.04	36.90
- ผลตอบแทนจากการลงทุน(%) - ฝ่าย ฯ ภาคเหนือ	18.37	17.57	16.96	9.16	5.30	12.05
- ผลตอบแทนจากการลงทุน(%) - ทศท.	8.97	8.05	6.43	5.00	4.92	6.57

ที่มา : จากการคำนวณ * ค่าเฉลี่ยมาจากตัวเลขในงบการเงินของแต่ละเขตนำมารวมคำนวณเฉลี่ยอีกครั้ง

2.1 อัตราส่วนแสดงสภาพคล่อง

- อัตราส่วนหมุนเวียน ค่าเฉลี่ย 5 ปี ของฝ่ายโทรศัพท์ภาคเหนือ คือ 3.33 เริ่มจาก 5.99 แล้วมีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ เหลือ 2.44 ในปี 2543 สองคล่องกับขององค์การโทรศัพท์ ฯ ที่เริ่มจาก 2.54 ในปี 2539 แล้วลดเหลือ 1.20 ในปี 2543 ค่าเฉลี่ย คือ 1.56 ซึ่งต่ำกว่าของฝ่ายโทรศัพท์ภาคเหนือ ส่วนอัตราส่วนหมุนเวียนเร็วก็เช่นกัน ค่าเฉลี่ยของฝ่ายโทรศัพท์ภาคเหนือสูงกว่าค่าเฉลี่ยขององค์การโทรศัพท์ ฯ

2.2 อัตราส่วนแสดงสมรรถภาพในการดำเนินงาน

- ระยะเวลาเฉลี่ยในการเก็บหนี้ อัตราส่วนนี้ผู้ศึกษาขอใช้รายได้จากการให้บริการรวมเงินสดและเงินเชื่อเนื่องจากรายงานประจำปีขององค์การโทรศัพท์ ฯ แสดงยอดรายได้รวม ฝ่ายโทรศัพท์ภาคเหนือ มีระยะเวลาในการเก็บหนี้เฉลี่ย 5 ปี อยู่ที่ 89 วัน ในขณะที่ขององค์การโทรศัพท์ ฯ ใช้เวลาเพียง 71 วัน เป็นเพราะรายได้ที่เป็นเงินสดที่เกิดขึ้นในเขต กทม. และปริมณฑลที่ค่อนข้างมากคือ รายได้จากการให้บริการโทรศัพท์สาธารณะ ทำให้มีผลให้มียอดขายเงินสดแฝงอยู่จำนวนหนึ่ง ผลการคำนวณอาจคลาดเคลื่อนได้ สำหรับอัตราการหมุนเวียนของพัสดุดังเหลือ ค่าเฉลี่ยของฝ่ายโทรศัพท์ภาคเหนือ คือ 13.29 รอบ ในขณะที่ขององค์การโทรศัพท์ ฯ คือ 11.52 รอบ คิดเป็นระยะเวลาในการเก็บพัสดุนานถึง 32 วัน ทำให้เกิดเงินทุนจม

และมีปัญหาจากพัสดุไม่เคลื่อนไหว ส่วนอัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ประจำและสินทรัพย์รวมค่าเฉลี่ยของฝ่ายโทรศัพท์ภาคเหนือ คือ 0.35 และ 0.32 ในขณะที่ขององค์กรโทรศัพท์ฯ คือ 0.23 และ 0.18 ซึ่งค่อนข้างต่ำทั้งคู่

2.3 อัตราส่วนแสดงสภาพเสี่ยง ฝ่ายโทรศัพท์ภาคเหนือมีอัตราส่วนนี้ติดต่อกับสินทรัพย์เฉลี่ยเป็นร้อยละ 9.96 ในขณะที่ขององค์กรโทรศัพท์ฯ เป็นร้อยละ 30.85 ขอดแตกต่างกันมากเนื่องจากองค์กรโทรศัพท์ฯ รับภาระในการจัดหาพัสดุที่เกินอำนาจของเขต/ฝ่ายโทรศัพท์ภาคและจัดหาพัสดุใช้งานโครงการ อีกทั้งจัดหาแหล่งเงินทุน โดยไม่มีการปันส่วนต้นทุนเหล่านี้ให้แก่เขตโทรศัพท์ภาคฯ จากอัตราส่วนนี้พบว่ามีการใช้เงินทุนจากเจ้าของมากกว่าจากเจ้าหนี้ ซึ่งจะมีภาระเรื่องการจ่ายคืนทุน แต่ไม่สามารถบันทึกเป็นค่าใช้จ่ายได้

2.4 อัตราส่วนแสดงสมรรถภาพในการหากำไร

- อัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย และอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวมค่าเฉลี่ยของฝ่ายโทรศัพท์ภาคเหนือ คือร้อยละ 38.18 และ 12.05 ส่วนขององค์กรโทรศัพท์ฯ คือเฉลี่ยร้อยละ 36.90 และ 6.57 ทั้งสององค์กรมีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ เนื่องจากค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นทุกปีในอัตราที่สูงมาก ที่เห็นได้ชัดเจนคือ ค่าเสื่อมราคาและค่าใช้จ่ายในการให้บริการโทรศัพท์และซ่อมแซมบำรุงรักษา เหตุที่ค่าใช้จ่ายในการให้บริการโทรศัพท์และซ่อมแซมบำรุงรักษาสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายในการบันทึกค่าซ่อมแซมเคเบิลจากเดิมเป็นงานลงทุนเปลี่ยนเป็นบันทึกเป็นค่าใช้จ่ายทันที

สรุป ข้อมูลอัตราส่วนทางการเงินส่วนใหญ่ของฝ่ายโทรศัพท์ภาคเหนือ แสดงผลการดำเนินงานที่ดีกว่าข้อมูลรวมขององค์กรโทรศัพท์ฯ เล็กน้อย มีสภาพคล่องมากกว่า ความเสี่ยงต่ำกว่าและสมรรถภาพในการดำเนินงานสูงกว่า ยกเว้นระยะเวลาในการเก็บหนี้ซึ่งข้อมูลอาจคลาดเคลื่อน เนื่องจากไม่สามารถแยกรายได้ที่เป็นยอดขายเชื้อออกจากยอดขายรวม ทำให้มียอดขายเงินสดจากรายได้ค่าบริการ โทรศัพท์สาธารณะ ปนอยู่ด้วยจำนวนมากพอสมควร นอกจากนี้สมรรถภาพในการหากำไรของฝ่ายโทรศัพท์ภาคเหนือก็มีมากกว่าข้อมูลรวมขององค์กรโทรศัพท์ฯ สาเหตุโดยรวม เนื่องจากยังไม่มีมีการปันส่วนค่าใช้จ่ายของฝ่ายสนับสนุนให้เป็นค่าใช้จ่ายของฝ่ายปฏิบัติการ (อันได้แก่ ฝ่ายโทรศัพท์ฯ ที่มีรายได้) ทำให้ค่าใช้จ่ายของฝ่ายปฏิบัติการต่ำกว่าความเป็นจริง

3. รายละเอียดการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานระหว่างข้อมูลรวมขององค์การโทรศัพท์ฯ (ทศท.) กับข้อมูลของบริษัทไทยเทเลโฟนแอนด์เทเลคอมมิวนิเคชั่น จำกัด (ทีทีแอนด์ทีฯ)

ตารางที่ 26 แสดงการเปรียบเทียบอัตราส่วนทางการเงิน ของ ทศท. กับของบริษัททีทีแอนด์ทีฯ

อัตราส่วน	2539	2540	2541	2542	2543	*เฉลี่ย
1.อัตราส่วนแสดงสภาพคล่อง (เท่า)						
- อัตราส่วนหมุนเวียน - ทศท.	2.54	2.06	1.31	1.18	1.20	1.56
- อัตราส่วนหมุนเวียน - ทีทีแอนด์ที	0.76	0.23	0.14	0.15	0.16	0.19
- อัตราส่วนหมุนเวียนเร็ว - ทศท.	2.25	1.87	1.17	1.03	1.10	1.40
- อัตราส่วนหมุนเวียนเร็ว - ทีทีแอนด์ที	0.66	0.20	0.12	0.14	0.15	0.17
2. อัตราส่วนแสดงสมรรถภาพในการดำเนินงาน						
- อัตราการหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ - ทศท.	8.58	10.06	12.06	14.18	19.20	11.52
- อัตราการหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ - ทีทีฯ	5.89	8.59	8.63	10.04	12.24	8.46
- อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร - ทศท.	0.25	0.22	0.24	0.22	0.23	0.23
- อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร - ทีทีฯ	0.12	0.11	0.12	0.13	0.15	0.12
- อัตราการหมุนของสินทรัพย์รวม - ทศท.	0.18	0.16	0.19	0.18	0.18	0.18
- อัตราการหมุนของสินทรัพย์รวม - ทีทีแอนด์ที	0.08	0.09	0.10	0.11	0.12	0.10
3. สภาพเสถียร (%)						
- หนี้สินต่อสินทรัพย์ - ทศท.	27.70	30.50	31.80	32.79	30.89	30.86
- หนี้สินต่อสินทรัพย์ - ทีทีแอนด์ที	62.66	83.67	81.47	85.24	93.59	81.58
4. สมรรถภาพในการหากำไร						
- ผลตอบแทนต่อค่าขาย (%) - ทศท.	49.93	49.23	34.61	27.85	27.04	36.90
- ผลตอบแทนต่อค่าขาย (%) - ทีทีแอนด์ที	42.11	(29.65)	5.17	9.28	8.57	5.42
- ผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม(%) - ทศท.	8.97	8.05	6.43	5.00	4.92	6.57
- ผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม(%) - ทีทีแอนด์ที	3.55	(2.75)	0.52	1.00	1.03	0.55

ที่มา : จากการคำนวณ * ค่าเฉลี่ยมาจากตัวเลขในงบการเงินของแต่ละเขตนำนารวมคำนวณเฉลี่ยอีกครั้ง

3.1 อัตราส่วนแสดงสภาพคล่อง

- อัตราส่วนหมุนเวียน ค่าเฉลี่ย 5 ปี ขององค์การโทรศัพท์ฯ คือ 1.56 โดยเริ่มจาก 2.54 ในปี 2539 แล้วมีแนวโน้มลดลงเหลือเพียง 1.20 ในปี 2543 เช่นเดียวกับค่าเฉลี่ยของบริษัททีทีแอนด์ทีฯ เริ่มจาก 0.76 แล้วลดลงเหลือเพียง 0.16 ค่าเฉลี่ยคือ 0.19 องค์การโทรศัพท์ฯ จึงมีสภาพคล่องดีกว่าบริษัททีทีแอนด์ทีฯ เนื่องจากบริษัททีทีแอนด์ทีฯ มีหนี้สินหมุนเวียนมากกว่าสินทรัพย์หมุนเวียน

- อัตราส่วนหมุนเวียนเร็ว ค่าเฉลี่ยขององค์การโทรศัพท์ฯ คือ 1.40 เริ่มจาก 2.25 ในปี 2539 แล้วลดเหลือ 1.10 ในปี 2543 เช่นเดียวกับค่าเฉลี่ยของบริษัททีทีแอนด์ทีฯ เริ่มจาก 0.66 แล้วลดเหลือ 0.15 ในช่วงเวลาเดียวกัน

สภาพคล่องของบริษัททีทีแอนด์ทีฯ ก่อนข้างต่ำ เนื่องจากมีเงินกู้ยืมระยะยาวที่ถูกเจ้าหนี้จัดประเภทใหม่เป็นส่วนของเงินกู้ยืมระยะยาวที่ถึงกำหนดชำระภายใน 1 ปี ซึ่งมียอดสะสมมากขึ้นตลอด จาก 436.54 ล้านบาทในปี 2539 กลายเป็น 25,147.52 ล้านบาท ในปี 2543 เนื่องจากบริษัทฯ ไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขบางประการเป็นเหตุให้ผู้ให้กู้ถือว่าผิดสัญญา เงินกู้ยืมนี้จึงถูกจัดประเภทใหม่เป็นส่วนที่ถึงกำหนดชำระภายใน 1 ปี²³

3.2 อัตราส่วนแสดงสมรรถภาพในการดำเนินงาน

- อัตราการหมุนของสินค้าคงเหลือ ค่าเฉลี่ย 5 ปี ขององค์การโทรศัพท์ฯ คือ 11.52 รอบ ในขณะที่ของบริษัททีทีแอนด์ทีฯ คือ 8.46 รอบ ส่วนอัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวรค่าเฉลี่ย 5 ปี ขององค์การโทรศัพท์ฯ คือ 0.23 ในขณะที่ของบริษัททีทีแอนด์ทีฯ คือ 0.12 ในแต่ละปีมีค่าใกล้เคียงกันทั้ง 2 องค์การ และเป็นยอดที่ค่อนข้างต่ำ เช่นเดียวกับอัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม ค่าเฉลี่ยขององค์การโทรศัพท์ฯ คือ 0.18 ในขณะที่ของ บริษัททีทีแอนด์ทีฯ ก็มียอดใกล้เคียงกัน คือ 0.10

เนื่องจากองค์การโทรศัพท์ฯ รับรู้รายได้เต็มจำนวนในขณะที่ บริษัททีทีแอนด์ทีฯ เป็นบริษัทที่ได้รับสัมปทาน จึงรับรู้รายได้ตามสัญญาร่วมการทำงานและร่วมลงทุน เพียงร้อยละ 56.90 ตลอดอายุสัญญา 25 ปี และบริษัทฯ ดำเนินการลงทุนขยายเลขหมายครบ 1.5 ล้านเลขหมายในช่วงเวลาเพียง 3 ปี (ตุลาคม 2536 – กันยายน 2539) จึงใช้เงินลงทุนค่อนข้างสูง ในขณะที่องค์การโทรศัพท์ฯ ดำเนินการมากกว่า 40 ปี มีการขยายเลขหมายเป็นระยะตามแผนงานและงบประมาณที่ได้รับอนุมัติ

²³ รายงานประจำปี 2543 บริษัทไทยเทเลโฟนแอนด์เทเลคอมมิวนิเคชั่น จำกัด : หน้า 21

3.3 อัตราส่วนแสดงสภาพเสี่ยง

- อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม ค่าเฉลี่ยขององค์การโทรศัพท์ฯ คือ ร้อยละ 30.86 ในขณะที่ของบริษัททีทีแอนด์ทีฯ คือร้อยละ 81.58 เนื่องจากบริษัททีทีแอนด์ทีฯ มีขาดทุนสะสมตั้งแต่ปี 2540 - 2543 เป็นยอดสูงถึง 17,411 ล้านบาท ทำให้ส่วนของทุนลดลงมาก จึงมีสภาพเสี่ยงสูงมาก บริษัทฯ ได้เริ่มปรับโครงสร้างหนี้ตั้งแต่ไตรมาส 3 ของปี 2541 โดยมีแผนจะหาเงินทุนเพิ่มประมาณ 5,000 ล้านบาท ซึ่งอย่างน้อยต้องมีการชำระเงินสดจำนวน 3,000 ล้านบาท ภายในระยะเวลา 30 เดือน นับจากวันเสร็จสมบูรณ์²⁴ ซึ่งจะมีผลให้อัตราส่วนหนี้สิน ต่ำลง

3.4 อัตราส่วนแสดงสมรรถภาพในการหากำไร

- อัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย ค่าเฉลี่ยขององค์การโทรศัพท์ฯ และของบริษัททีทีแอนด์ทีฯ คือ ร้อยละ 36.90 และ 5.42 ตามลำดับ ส่วนของบริษัททีทีแอนด์ทีฯ เฉลี่ยร้อยละ 5.42 ส่วนอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม ค่าเฉลี่ยคือร้อยละ 6.57 และ 0.55 ตามลำดับ เนื่องจากบริษัททีทีแอนด์ทีฯ มีภาระค่าใช้จ่ายมากกว่าขององค์การโทรศัพท์ฯ ในเรื่องของค่าเช่าวงจรถางไกล ค่าใช้ห่อร้อยสาย ฯลฯ ที่ต้องจ่ายให้แก่องค์การโทรศัพท์ฯ แต่มีรายได้เพียงตามสัญญาสัมปทาน กำไรจากการดำเนินงานจึงต่ำกว่าขององค์การโทรศัพท์ฯ

สรุป โดยเฉลี่ยอัตราส่วนทางการเงินขององค์การโทรศัพท์ฯ ดีกว่าของบริษัททีทีแอนด์ทีฯ แต่ถ้าพิจารณาให้ละเอียดจะพบว่า 2 องค์การนี้ ไม่สามารถเปรียบเทียบกันได้อย่างแท้จริง เนื่องจากองค์กรหนึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจซึ่งผูกขาดในการให้บริการโทรศัพท์มากกว่า 40 ปี ในขณะที่อีกองค์กรเป็นบริษัทมหาชน ที่ได้รับสัมปทานในการขยายบริการโทรศัพท์ในเขตภูมิภาคทั่วประเทศ ซึ่งต้องหักรายได้ร้อยละ 43.10 ให้แก่องค์การโทรศัพท์ฯ จึงน่าจะมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างบริษัทฯ ที่ได้รับสัมปทานในเขตภูมิภาคเช่นเดียวกัน แต่ในสถานะปัจจุบันมีเพียงหนึ่งบริษัทฯ ที่ได้รับสัมปทานขยายโทรศัพท์ในเขตภูมิภาค

²⁴ รายงานประจำปี 2543 บริษัทไทยเทเลโฟนแอนด์เทเลคอมมิวนิเคชั่น จำกัด : หน้า 21